

UNIVERZITA KARLOVA PRAHA

Filozofická fakulta

Katedra pedagogiky

Využití interaktivní tabule na II. stupni základní školy

Using of the interactive board on the second grade
of the primary school

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Markéta Dvořáková, Ph.D.

Zpracovala: Štěpánka Jenčíková

Obor: pedagogika

Studium: kombinované

2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 16. února 2009

.....

podpis

Mé poděkování patří PhDr. Markétě Dvořákové, Ph.D., za její pomoc, cenné rady a trpělivost v průběhu přípravy a vypracování diplomové práce.

Dále děkuji své rodině, manželovi Robertovi a dceři Aničce za trpělivost během celého studia, kterou se mnou měli.

OBSAH

1. ÚVOD	6
2. TEORETICKÁ ČÁST	8
2.1 Zavádění elektronizace ve školství	8
2.2 Didaktické prostředky	9
2.2.1 Učební pomůcky	11
2.2.2 Didaktická technika	12
2.3 Interaktivní tabule	13
2.3.1 Základní prvky interaktivní tabule	14
2.3.2 Doplnkové prvky interaktivní tabule	15
2.4 Využití interaktivní tabule ve vyučování	16
2.4.1 Možnosti využití interaktivní tabule ve vyučování	16
2.4.2 Výhody a nevýhody využití interaktivní tabule ve vyučování	17
2.5 Rámcový vzdělávací program	18
2.5.1 Pojetí základního vzdělávání	19
2.5.2 Cíle základního vzdělávání	20
2.5.3 Klíčové kompetence	20
2.5.3.1 Kompetence k učení	21
2.5.3.2 Kompetence k řešení problémů	22
2.5.3.3 Kompetence komunikativní	22
2.5.3.4 Kompetence sociální a personální	23
2.5.3.5 Kompetence občanské	23
2.5.3.6 Kompetence pracovní	24
2.6 Organizační formy vyučování	24
2.6.1 Frontální vyučování	25
2.6.2 Párové a skupinové vyučování	27
2.6.3 Individuální formy vyučování	28
2.7 Vyučovací metody	28
2.7.1 Kategorizace vyučovacích metod	30
2.7.2 Třídění vyučovacích metod dle specifické funkce metody ve vyučovacím procesu	31

3. PRAKTICKÁ ČÁST	35
3.1 Sestavení plánu vlastních vyučovacích hodin.....	36
3.2 Jednotlivé pracovní listy a jejich rozpracování.....	42
3.2.1 1. vyučovací hodina.....	42
3.2.2 2. vyučovací hodina.....	61
3.3 Hodnocení průběhu vyučovacích hodin.....	83
3.4 Shrnutí a vyvození závěrů.....	84
4. ZÁVĚR	88
5. ANOTACE	90
6. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	91
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	92
8. PŘÍLOHY	94

1. ÚVOD

Není snad učitele, který by si nevšiml, jaké velké změny přinesl rozvoj výpočetní techniky v devadesátých letech minulého století do našeho školství. Nicméně pro mě osobně znamenal zásadní průlom v mé práci učitele až příchod interaktivní tabule, která pomocí animací, videa, interaktivních cvičení a příkladů dokáže udělat výuku velmi zajímavou právě pro generaci žáků 21. století. Interaktivní tabule mi umožňuje připravit si zajímavé vyučovací hodiny s využitím moderní techniky. Své hodiny si připravuji na PC a poté už jen stačí, když aktualizuji a přizpůsobuji připravené hodiny podle momentálních potřeb výuky. Není tak možné, abych zapomněla kazetu, videokazetu či jiné pomůcky na vyučování, protože mám vše potřebné na vyučovací hodinu již předem připravené v počítači. Své vlastní prezentace a samostatné práce mých žáků si také mohu okamžitě ukládat do PC a mít je v záloze pro případné další využití. Dnešní generace žáků má v oblibě cokoli elektronického a právě využití interaktivní tabule může sloužit učiteli jako vhodná pomůcka k tomu, aby žákům ukázal, že elektronika není jen k hraní válečných her a chatování po ICQ, ale že může být efektivním nástrojem k jejich učení a pomáhat jim účinně osvojovat si a rozvíjet klíčové kompetence vymezené v RVP a ŠVP jednotlivých základních škol.

V této diplomové práci se budu podrobněji zabývat problematikou využití interaktivní tabule na II. stupni základní školy, zejména v předmětu anglický jazyk, který vyučuji. Budu se snažit získat nové informace o možnostech využívání interaktivní tabule a obohatit se tak o nové poznatky, které bych posléze mohla uplatnit ve svém povolání.

V teoretické části své práce nejprve z dostupné odborné literatury zdůrazním, jaké osoby a prvky mohou mít vliv na zavádění elektronizace do škol a uvedu tři základní oblasti elektronizace ve výchovně vzdělávacím procesu. Interaktivní tabuli, jejíž nedílnou součástí je počítač a jiná elektronika, tak začlením do oblasti využití počítačů a elektroniky ve výchovně vzdělávacím procesu k podpoře a řízení výuky a učení. Dále představím interaktivní tabuli s jejími základními a doplňkovými prvky jako moderní didaktickou techniku, která patří do skupiny didaktických prostředků, uvedu příklady, jak využít interaktivní tabuli ve vyučování a poukážu na možné výhody a nevýhody

využití interaktivní tabule na základní škole. V závěru teoretické části se zaměřím na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a kategorizaci metod vyučování, kterých lze s pomocí interaktivní tabule využít k rozvíjení klíčových kompetencí obsažených v RVP ZV.

Praktická část diplomové práce bude zaměřena na tvorbu vlastního vyučovacího materiálu s využitím interaktivní tabule. Cílem této části bude poukázat na to, že k osvojování a rozvíjení klíčových kompetencí žáků může s využitím interaktivní tabule docházet efektivním a pro žáky zajímavějším způsobem, než s využitím klasické školní tabule. Na základě vymezení teoretických východisek ukážu v praktické části své práce na konkrétních příkladech dvou vyučovacích hodin anglického jazyka, jak lze různými metodami výuky rozvíjet jednotlivé klíčové kompetence žáků základních škol právě s využitím interaktivní tabule a u každé z vyučovacích metod uvedu výhody využití interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli. V závěru této části se pokusím shrnout a zobecnit konkrétní výhody využití interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli u vyučovacích metod využitých v obou vyučovacích hodinách a poukázat na problémy, se kterými jsem se při přípravě vyučovacích hodin setkala. Materiály v podobě pracovních listů, které vytvořím v praktické části diplomové práce využiji při své práci učitelky anglického jazyka na II. stupni ZŠ a hodlám je umístit na webových stránkách www.veskole.cz, abych tak umožnila i jiným učitelům využít těchto pracovních listů, stejně jako oni zpřístupňují své pracovní listy mně i ostatním učitelům na těchto webových stránkách. Teoretická analýza i tvorba vlastního vyučovacího materiálu by zároveň mohla přesvědčit mnohé pedagogy o efektivnosti využití interaktivní tabule a přispět k tomu, aby i oni sami začali s interaktivní tabulí pracovat.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Zavádění elektronizace ve školství

K začleňování počítačů, multimédií či internetu do škol nedocházelo ihned poté, co ICT vznikly a začaly se vyvíjet. K jejich prosazování se do škol docházelo postupně až poté, co se ICT osvědčila mimo svět vzdělávání. Ve většině zemí OECD je učitelům obvykle čtyřicet nebo více let (Learning, 2001) a mnozí z nich si stále ještě představují počítač jako složité technické zařízení, kterému nerozumí, neumí jej používat, nechápou smysl jeho využití mimo informatiku, a tudíž pro ně není začleňování počítačů do škol příliš důležité či potřebné. Vzhledem k věkovému průměru pedagogů zastávají často nejvlivnější posty ve školách učitelé, kteří právě počítačům nepřikládají velkou pozornost a se zaváděním ICT do škol nespěchají. Vedení školy sehrává klíčovou úlohu v zavádění inovací, tedy i v implementaci informačních a komunikačních technologií. Vedle vedení škol jsou to ale také učitelé, kteří pomáhají tyto inovace realizovat. Role učitelů v zavádění ICT do škol je velmi důležitá, protože jejich negativní či pozitivní přístup může ovlivnit celkový výsledek začlenění informačních a komunikačních technologií do života školy a zejména do klíčové oblasti týkající se samotné podstaty existence školy - výuky a učení (Zounek, 2006, s. 19 – 21).

Zavádění elektronizace ve školství předpokládá realizaci několika základních prvků:

- a) zajistit spolehlivou výpočetní techniku, videotechniku a elektrotechnické školní pomůcky
- b) zabudovat otázky elektroniky, výpočetní techniky a informačně komunikativní techniky do reálné výuky
- c) optimálně vyškolit učitele škol a zajistit jejich další průběžné vzdělávání
- d) řešit problémy tvorby programového vybavení pro výuku a využívat osobní počítače a informačně komunikativní techniky v jednotlivých předmětech
- e) využívat počítačů pro administrativu a správu školy i mimoškolní aktivity (Vališová, Kasíková a kol., 2007, s. 217 – 218).

Skutečnou elektronizaci ve výchovně vzdělávacím procesu můžeme rozdělit do třech základních oblastí:

- a) výuka elektroniky jako studijního a vědního oboru v samostatných předmětech nebo jako součást jiných předmětů,
- b) výuka počítačů a jejich aplikace jako studijní a vědní obor v samostatných předmětech nebo jako součást jiných předmětů,
- c) využívání počítačů a elektroniky (videotechniky) ve výchovně vzdělávacím procesu k podpoře a řízení výuky a učení.

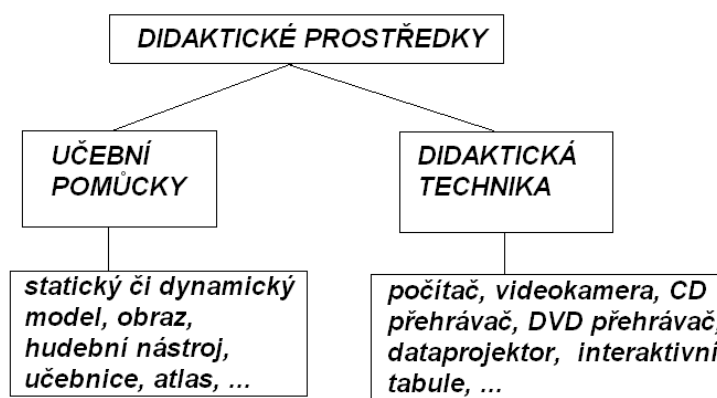
Ve výše uvedené třetí oblasti představují počítače a další elektronika důležitou didaktickou techniku, která s dalšími elektronickými přístroji slouží ve výuce jako efektivní nástroje k prohlubování znalostí z různých učebních předmětů či studijních oborů (Vališová, Kasíková a kol., 2007, s. 216 – 217).

Interaktivní tabule, která využívá nejen počítače, ale i jiné elektroniky ve výchovně vzdělávacím procesu k podpoře a řízení výuky a učení, patří do třetí oblasti a představuje tedy moderní didaktickou techniku, jejíž využití ve vyučování může pomoci efektivně rozvíjet klíčové kompetence žáků různých typů a druhů škol a umožnit jim uplatnit svých zkušeností s využitím elektroniky a výpočetní techniky nejen v budoucím zaměstnání, ale také v jejich osobním životě.

2.2 Didaktické prostředky

Jak uvádí J. Skalková (1999) ve svém díle *Obecná didaktika*, pojem „prostředek“ je ve vztahu k cíli chápán jako to, co slouží k dosažení tohoto cíle. Pojem „didaktické prostředky“ uvádí J. Maňák (1995) ve svém díle *Nárys didaktiky* jako „všechny materiální předměty, které zajišťují, podmiňují a zefektivňují průběh vyučovacího procesu. Jde o takové předměty, které v úzké souvislosti s vyučovací metodou a organizační formou výuky napomáhají dosažení výchovně vzdělávacích cílů“. Podle výše uvedené definice didaktických prostředků lze tedy mezi didaktické prostředky řadit jak učební pomůcky, tak didaktickou techniku. Učební pomůckou je například statický či dynamický model, obraz, hudební nástroj, učebnice, atlas, apod.

Didaktickou technikou je například počítač, videokamera, CD přehrávač, DVD přehrávač, dataprojektor, interaktivní tabule, apod.

Obr. 1 Grafické znázornění rozdělení materiálních didaktických prostředků

Při výuce bývá nejčastěji používán verbální komunikační kanál, výzkumy však ukazují, že člověk získává 87% informací zrakem, 9% informací sluchem a 4% informací ostatními smysly (Petty, 1996, s. 271). Didaktické prostředky prostřednictvím své názornosti umožňují působit nejen na sluch žáků, ale také na jiné smysly žáků a napomáhají tak zvýšit jejich zájem a upoutat jejich pozornost. Vždyť právě myšlenka názorného vyučování a působení na všechny smysly žáků nás odkazuje na slova J. A. Komenského „Proto budiž učitelům zlatým pravidlem, aby všechno bylo převáděno všem smyslům, kolika možno. Totiž věci viditelné zraku, slyšitelné sluchu, vonné čichu, chutnatelné chuti a hmatatelné hmatu, a může-li něco býti vnímáno najednou více smysly, budiž to předváděno více smyslům. Nic není v rozumu, co nebylo před tím ve smyslech. Proč by se tedy počátek vyučování nedál raději věcným názorem než slovním podáním věci?“ (Velká didaktika. Vybrané spisy Jana Amose Komenského, 1958).

Didaktické prostředky pomáhají učiteli řídit a usměrňovat vyučovací proces a slouží mu jako nástroj k dosahování výchovně vzdělávacích cílů. Aby však bylo učitelovo využití didaktických prostředků efektivní, je třeba, aby předem zvážil:

- cíl, kterého chce svým vyučováním dosáhnout
- věk a psychický vývoj žáků, jejich dosavadní zkušenosti a vědomosti
- podmínky realizace a samotné zkušenosti a dovednosti učitele (Skalková, 1999, s. 233).

Nestačí tedy pouze, aby učitel uměl s didaktickými prostředky zacházet a používat je, ale je zejména třeba, aby si sám učitel uvědomil, čím určitý didaktický prostředek pomůže žákům osvojit si určité znalosti či dovednosti, v čem je tedy pro žáky efektivní.

2.2.1 Učební pomůcky

Definice pojmu učební pomůcka je uváděna v pedagogickém slovníku J. Průchy a kol. (2004) takto: „učební pomůcky jsou předměty zprostředkující nebo napodobující realitu, napomáhající větší názornosti nebo usnadňující výuku.“ J. Skalková (1999) zas uvádí ve svém díle *Obecná pedagogika* učební pomůcky jako součásti didaktických prostředků, které usnadňují proces učení žáků a pomáhají k hlubšímu osvojování vědomostí a znalostí.

Přehledně člení J. Maňák (1995) ve svém díle *Nárys didaktiky* různé druhy učebních pomůcek do následujících kategorií:

1. skutečné předměty (přírodniny, preparáty, výrobky),
2. modely (statické a dynamické),
3. zobrazení: a) obrazy, symbolická zobrazení,
b) statická projekce (diaprojekce, epiprojekce, zpětná projekce),
c) dynamická projekce (film, televize, video),
4. zvukové pomůcky (hudební nástroje, gramofonové desky, magnetofonové pásky),
5. dotykové pomůcky (reliéfové obrazy, slepecké písmo),
6. literární pomůcky (učebnice, příručky, atlasy, texty),
7. programy pro vyučovací automaty a pro počítače.

Výše uvedené členění učebních pomůcek poukazuje na to, jak velké množství je jich možné ve vyučovacím procesu využít. Avšak každá z těchto učebních pomůcek plní vzhledem ke svému charakteru různé funkce v poznávacím procesu žáků. Učitelé by proto neměli zařazovat učební pomůcky do vyučování náhodně, ale měli by předem zvolit takovou didaktickou techniku, kterou by se pomůcka realizovala co nejúčelnějším způsobem (Skalková, 1999, s. 233).

2.2.2 Didaktická technika

Didaktická technika pomáhá učiteli účelně prezentovat učební pomůcky a pomáhá předložit žákovi učební pomůcky formou, která usměrňuje jeho pozornost a učení zamýšleným směrem, je tedy pro žáka zajímavá. Didaktická technika, bez které si dříve učitelé nedokázali představit svou práci, představovala například výukovou televizi, video, magnetofon či zpětný projektor. V současné době však učitelé prosazují ve vyučování využívání hypermediálních prostředků. „Obecně lze říci, že v oblasti vzdělávací technologie pedagogické výzkumy zdůrazňují význam interaktivity a hypermediální prezentace poznatků. Jak potvrzují sociologické výzkumy, děti a mladí lidé budou žít ve stále více medializovaném světě. Počítače, video, televize, internet se již dnes stávají v rostoucí míře běžnými skutečnostmi jejich životního prostředí.“ (Skalková, 1999, s. 237). Proto se i pedagogové v současné době snaží ve svých vyučovacích hodinách žáky zaujmout a motivovat právě využíváním moderní didaktické techniky, kterou dnes představují např. dataprojektor, DVD přehrávač, MP3 přehrávač, digitální kamera a v neposlední řadě také interaktivní tabule.

Didaktickou techniku je zajisté možné rozdělit do několika kategorií. Ve své diplomové práci jsem se pokusila rozčlenit didaktickou techniku do skupin dle smyslů, na které působí:

1. Auditivní didaktická technika – je schopna prezentovat zvuk a působí tak na sluch žáků. Do této skupiny je možné zařadit například magnetofon, CD přehrávač, MP3 přehrávač, apod.
2. Vizuální didaktická technika – je schopna prezentovat obraz a působí tak na zrak žáků. Do této skupiny je možné zařadit například vizualizér připomínající zpětný projektor či dataprojektor snímající plochu počítače do prostoru třídy.
3. Audiovizuální didaktická technika – je schopna současně prezentovat zvuk i obraz a působí na sluch i zrak žáků. Tato technika tedy spojuje sluchové a zrakové vjemy a pomáhá tak svou názorností žákovi získávat 96% informací právě tím, že působí na jeho zrak i sluch. Do této skupiny je možné zařadit například televizi, DVD rekordér, videorekordér, digitální kameru, počítač, apod.
4. Interaktivní tabule – lze ji považovat za zvláštní skupinu didaktické techniky. Tato tabule, stejně jako audiovizuální technika, dokáže současně prezentovat

zvuk i obraz a názornou výuku navíc doplňuje o důležitý prvek interaktivity, který umožňuje jejímu uživateli aktivní podíl na řízení průběhu jednotlivých procesů, například výběr z různých variant či kladení nebo zodpovídání otázky (Y. Bertrand, 1997, s. 104). Tato didaktická technika umožňuje žákům i učitelům do výuky aktivně vstupovat, ovlivňovat ji a tuto výuku přizpůsobovat potřebám žáka či celé třídy.

2.3 Interaktivní tabule

Donedávna byli učitelé většinou odkázáni na předem připravené výukové programy, nebo si museli vlastní výuku složitě připravovat pomocí obtížně zvládnutelných autorských nástrojů. Po roce 2000 však příchod nové technologie – interaktivní tabule do českých škol ukázal učitelům nové možnosti, jak zlepšit vlastní výuku a udělat ji pro žáky zajímavou. Originálním a podstatným rysem, který interaktivní tabule přinesla do vlastní výuky je schopnost učitele pracovat již ne s výukovými programy jako celky, ale s výukovými elementy jako jsou obrázky, texty, videoklipy, hudební klipy či animace. Prostřednictvím interaktivní tabule tak lze tyto elementy skládat před žáky do dynamických prezentací a hodin, které zásadním způsobem mění frontální způsob výuky. Tabule umožňuje společnou práci celé třídy nebo skupiny, kdy všichni žáci mají možnost sledovat výuku na ploše, dynamicky tuto plochu tabule ovládat a on-line vyhledávat informace potřebné ve vyučování.

Interaktivní tabule je ve skutečnosti velká obrazovka počítače, která umožňuje prezentovat data zobrazená na monitoru celé třídě a aktivně s nimi pracovat. Reaguje na dotyk, tudíž popisovač či váš prst funguje jako myš a žák či učitel může svým dotykem na povrchu tabule ovládat data na této tabuli. Interaktivní ovládání přináší do statického projevu učitele dynamiku, pohyb a interakci a možnost prezentovat obsah vyučovací hodiny v souvislostech a vazbách. Počítačem podporovaná výuka slouží jako dynamický prostředek rozvoje kompetencí žáků. Na českém trhu jsou dostupné tabule přibližně od šesti výrobců. Mezi nejužívanější patří tabule Smart Board, Activ Board a InterWrite School Board (Hausner a kol., 1993 – 2005, s. 3).

Nároky na učitele využívající interaktivní tabuli ve svých vyučovacích hodinách se zvyšují. Zejména příprava nových témat vyučovacích hodiny je pro učitele časově velmi náročná. Odměnou za náročnou přípravu je učitelům to, že další vyučovací hodiny

na stejné téma má již předem připravené a uložené ve svém počítači. Každý školní rok tak stačí, když učitel zkontroluje obsah témat ve svém počítači a v případě potřeby některá témata aktualizuje. Z toho vyplývá, že učitelův čas vynaložený na přípravu vyučovací hodiny s využitím interaktivní tabule se mu po nějakém čase mnohonásobně vrátí. Výhodou využití interaktivní tabule je také to, že učitel má všechny potřebné didaktické prostředky potřebné na vyučovací hodiny ve svém počítači. Není tomu dlouho, co učitelé chodili do tříd obtěžkáni magnetofonem, mapou či jinou učební pomůckou a nejednou se také stalo, že museli z vyučovací hodiny odběhnout, protože si některou z učebních pomůcek zapomněli ve svém kabinetě. A právě počítač připojený k interaktivní tabuli poskytuje učitelům záruku toho, že se nic podobného nemůže stát, protože všechny potřebné didaktické prostředky má učitel uloženy v počítači. Jedinou hrozbou by pro učitele mohl být výpadek elektrického proudu, avšak každý dobrý učitel je mistrem improvizace a i v takovém případě by si zajisté věděl rady.

2.3.1 Základní prvky interaktivní tabule

Základní prvky interaktivní tabule tvoří:

Interaktivní tabule

- je velká zobrazovací plocha reagující na dotyk, propojená s počítačem vybaveným příslušným softwarem. Obraz z počítače je pomocí datového projektoru přenášen na tabuli a vy můžete jednoduše pouhým dotykem na povrchu tabule ovládat počítačové aplikace, psát poznámky, kreslit, on-line vyhledávat informace, apod. Plochu tabule můžete ovládat přímo prstem nebo popisovačem. Jakékoliv záznamy na tabuli můžete jednoduše ukládat a archivovat. Zdrojem obrazového signálu nemusí být pouze zmíněný počítač, ale i jiné obrazové zařízení jako například video přehrávač či rekordér nebo DVD přehrávač či rekordér, televize, apod.

Datový projektor

- prostřednictvím datového projektoru je promítnut obraz z obrazového zařízení na plochu interaktivní tabule. Projektor tak umožňuje zobrazit data nejen na plochu interaktivní tabule. Promítnuta by mohla být i na jinou projekční plochu. Datový projektor tedy slouží jako promítací zařízení.

Počítač nebo notebook

- jsou zde mimo běžného systémového programového vybavení (operační systém, antivirový software, atd.) aktivně spuštěny dva další základní programy: výukový software, který je prezentován a ovládací software interaktivní tabule. Tento ovládací software propojuje grafická data z výukového softwaru s daty přicházejícími z interaktivní tabule a zpracované vstupy předává ve formě digitálních dat do datového projektoru k promítnutí. Výukový software poskytuje data stejným způsobem jako při zobrazování na monitoru počítače a z interaktivní tabule jsou do počítače zasílána data o činnosti uživatele stojícího u ní. Software interaktivní tabule instalovaný v počítači získaná data propojí, zpracuje a zašle do projektoru k promítnutí. Počítač dokáže reagovat také na data, která přichází z počítačové myši. Znamená to tedy, že oba, jak učitel či žák u interaktivní tabule, tak uživatel u počítače mohou pracovat s objekty, které jsou zobrazeny na ploše interaktivní tabule.

2.3.2 *Doplňkové prvky interaktivní tabule*

Je třeba, aby interaktivní tabule byla vybavena základními prvky interaktivní tabule, protože tyto prvky zaručují její funkčnost. Další přídatná zařízení připojená k počítači tedy nejsou nutná pro zajištění funkčnosti interaktivní tabule. Doplňkové prvky interaktivní tabule však zvyšují efektivitu práce s tabulí a poskytují učiteli více možností, jak tabule ve vyučovací hodině využít.

Doplňkové prvky interaktivní tabule mohou tvořit například:

Externí zdroje obrazu

- umožňují připojení např. VHS či DVD přehrávačů, rekordérů nebo digitální kamery. Jejich obrazový signál tak může být přes datový projektor promítnut na plochu interaktivní tabule či na klasické promítací plátno. Uživatel u tabule ale takový obraz nemůže ovládat. Pokud však software interaktivní tabule v počítači zpracuje obrazový signál do digitální podoby a datový projektor jej promítne na plochu interaktivní tabule, je možné s tímto obrazem pracovat a ovládat jej. To umožňuje učitelům využívat i starších videonahrávek, kdy i takovéto nahrávky může učitel upravit podle svých požadavků.

Zvukové příslušenství (reproduktory, zesilovač)

- lze připojit buď k jednotlivých komponentů (tedy ozvučit jak počítač, tak externí zdroje obrazu), nebo lze všechny zvukové zdroje sloučit do jednoho místa a poté ozvučit celou učebnu.

Dálkové ovládání

- spolu s integrovaným laserovým ukazovátkem je součástí datového projektoru. Slouží k zapínání a vypínání datového projektoru a nastavování parametrů obrazu projektoru. Laserové ukazovátko lze využít pouze pro označení určitého bodu či místa na ploše interaktivní tabule, nikoli k ovládání plochy tabule. K ovládání plochy tabule je nutné pořídit speciální dálkové ovládání, které tak umožňuje učiteli pohybovat se v učebně mezi lavicemi žáků a přitom ovládat plochu tabule (www.zskrouna.cz/projekt1/technika.htm).

2.4 Využití interaktivní tabule ve vyučování

Žáci se učí různými způsoby, někteří žáci se nejlépe učí prostřednictvím vizuálních informací, jiní upřednostňují informace slyšené a další zas nejvíce ocení informace přijímané prostřednictvím hmatu a tělesného pohybu. Interaktivní tabule umožňuje působit na různé smysly žáků, využívat různých učebních stylů žáků a zajišťuje tak efektivní přístup a působení na všechny žáky ve třídě.

2.4.1 Možnosti využití interaktivní tabule ve vyučování

Možnosti využití interaktivní tabule uvádí ve své publikaci M. Hausner (2007, s. 67 – 70):

- Prostřednictvím svých nástrojů umožňuje interaktivní tabule učiteli vytvořit dynamické prezentace, které žáky zaujmou více než pouhý statický obrázek.
- Složité a komplikované jevy lze zjednodušit do schémat, tabulek, grafů či vývojových diagramů.
- Do obrázků a schémat je možné vkládat popisky, které lze využít pro výklad, osvojování či zkoušení dané látky.
- Tabule umožňuje pohyb jednotlivých výukových elementů (textů, obrázků) po ploše tabule, což umožňuje přiřazování pojmů k definicím, popiskům

k obrázkům, přiřazování dat, seskupování, třídění či vybírání údajů, klonování objektů či doplňování pomocí virtuálního fixu.

- Odpovědi a otázky lze skrýt různými způsoby (guma, textové překrytí) a žáky tak odměnit nalezením správné odpovědi.
- Na interaktivní tabuli lze přehrát různé videoklipy či zvukové klipy.
- Tabule umožňuje vytvářet odkazy na internetové stránky.
- Plochu tabule lze využít pro výukové programy.
- Interaktivní tabule může sloužit i jako běžný prostor pro psaní.

2.4.2 Výhody a nevýhody využití interaktivní tabule ve vyučování

Níže uvedené výhody a nevýhody využití interaktivní tabule ve vyučování uvádím na základě vlastních zkušeností s interaktivní tabulí a na základě kapitoly Možnosti využití počítače ve škole (Vališová, 2007, s. 218 – 219).

Výhody využívání interaktivní tabule ve vyučování

- pomáhá učiteli prezentovat žákům učivo živě a zajímavě prostřednictvím mnoha interaktivních prvků
- motivace žáků – moderní způsob prezentace a využití moderní technologie zvyšuje zájem žáků o výuku
- názornost – umožňuje učiteli působit i na jiné smysly žáků, nejen na jejich sluch
- aktivita žáků – žáci jsou aktivními činiteli ve vyučování
- mezipředmětové vztahy – pomáhá uplatnit mezipředmětové vztahy ve výuce
- dovoluje žákovi, aby si sám připravil prezentaci či výukový materiál
- poskytuje žákům rychlou zpětnou vazbu
- vhodná pomůcka pro žáky s SPU – působí na všechny smysly
- představuje moderní způsob prezentace projektů a samostatných prací žáků
- motivuje žáky k práci s moderní technologií a umožňuje jim uplatnit získané zkušenosti s touto technologií v budoucím zaměstnání i jejich osobním životě
- podporuje kreativitu žáků
- umožňuje učiteli uchovávat připravené prezentace či přípravu vyučovacích hodin v elektronické podobě a následně je tedy využívat či aktualizovat v případě učitelovi potřeby
- učitel se nemusí zdržovat s mazáním tabule, pouze vloží další stránku

Nevýhody využívání interaktivní tabule ve vyučování

- interaktivní tabule je pouhým prostředkem, není však zárukou dobré vyučovací hodiny,
- nevede k citové výchově žáka
- vysoká pořizovací cena
- náklady na provoz mohou být pro menší školy vysoké
- velká časová náročnost na přípravu vyučovací hodiny, která je však vyvážena tím, že připravenou hodinu může učitel využít opakovaně a v případě potřeby aktualizovat
- žák se prostřednictvím této moderní technologie může stát při jejím nesprávném využití pouhým pasivním divákem
- neumožňuje přímý kontakt s lidmi, pouze kontakt zprostředkovaný
- při vyhledávání on-line informací mohou žáci vyhledat nepřesné údaje a informace

2.5 Rámcový vzdělávací program

Do výchovy a vzdělávání jsou promítány změny a potřeby společnosti. Současná společnost (světová, evropská, naše) prochází rozsáhlými změnami v oblasti rozvoje vědy a techniky. Jednoduchá dosažitelnost množství informací klade nároky na schopnost kriticky myslet, mít vlastní názor založený na znalosti základních pojmů a vztahů. Vyrůstající kulturní, etnická rozdílnost, nebývalý rozsáhlý a volný pohyb obyvatel, střety méně vyspělých kultur s „vyspělými“ a „bohatými“ – to vše se promítá do výchovy a vzdělávání. Základním cílem výchovy se stává maximální rozvoj každé osobnosti s ohledem na její možnosti, v rámci jejích potencialit. „Vedle intelektuálního rozvoje je stimulován také rozvoj emocionální, volní, sociální, etický a estetický“ (Horká, 2000, s. 40).

Dnešní děti vyrůstají ve společnosti, která se vyznačuje jinými hodnotami, než společnost jejich rodičů a prarodičů. K naplněnému a hodnotnému životu budou potřebovat umět se a chtít se učit, přijímat změnu, řešit problémy, rozhodovat se, domluvit se s vrstevníky i ostatními věkovými skupinami. V případě, že se budou chtít uplatnit v dnešní společnosti, budou muset postupně opustit soupeření a naučit se spolupracovat s druhými. Společenské změny staví před každého úkol naučit se žít jako sebevědomý občan a najít svůj vztah k demokracii, k občanským hodnotám. Tohoto lze

nejlépe dosáhnout prostřednictvím aktivního dialogu mezi vychovatelem a jeho žákem, který se uplatňuje zejména v mateřské škole v prvních letech školní docházky. Po rodině je prvním místem, kde děti přicházejí do kontaktu s jinými dětmi a dospělými, mateřská škola a první stupeň ZŠ. Tyto vzdělávací instituce mají dnes již vypracovaný a realizovaný základní dokument postihující proces popsaných změn – RVP.

RVP podporuje vzdělávací autonomii škol a umožňuje školám využít všech předností jak z hlediska jejich vnitřních podmínek, tak i lokalit, kde se nacházejí. Za nejdůležitější již nejsou v RVP považovány znalosti ve formě hotových informací s požadavkem na identickou interpretaci, ale tzv. kompetence, tedy soubor znalostí, dovedností, postojů, návyků a hodnot. Základní vzdělávání je rozděleno do tří časových období: 1. – 3. ročník, 2. – 4. a 5. ročník a 6. – 9. ročník. Toto rozdělení podporuje individualizaci výchovně-vzdělávacího procesu, protože každému dítěti umožňuje postupovat vlastním tempem a dává mu tak příležitost být úspěšným bez zbytečného stresování a tím i selhávání (Tomášek, 2003, s. 2).

2.5.1 Pojetí základního vzdělávání

Níže uvedené informace jsem čerpala z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, dále RVP ZV (VÚP, 2005, s. 12 – 19, 68).

Základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a výchovu v rodině. Základní vzdělávání na 1. stupni usnadňuje přechod žáků z rodinné péče a předškolního vzdělávání do povinného, pravidelného a systematického vzdělávání. Základní vzdělávání na 2. stupni pomáhá žákům získat vědomosti, dovednosti a návyky, které jim umožní samostatné učení a utváření takových hodnot a postojů, které vedou k uvážlivému a kultivovanému chování, k zodpovědnému rozhodování a respektování práv a povinností občana našeho státu a Evropské unie. Vzdělávání na 2. stupni je budováno na širokém rozvoji zájmů žáků, na vyšších učebních možnostech žáků a na provázanosti vzdělávání a života školy se životem mimo školu. Lze využít náročnějších metod práce i nových zdrojů a způsobů poznávání, zadávat komplexnější a dlouhodobější úkoly či projekty a přenášet na žáky větší odpovědnost ve vzdělávání i v organizaci života školy.

Základní vzdělávání vyžaduje podnětné a tvůrčí školní prostředí, které stimuluje nejschopnější žáky, povzbuzuje méně nadané, chrání a podporuje žáky nejslabší, a

zajišťuje, aby se každé dítě prostřednictvím výuky přizpůsobené individuálním potřebám optimálně vyvíjelo v souladu s vlastními předpoklady pro vzdělání.

2.5.2 Cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání má žákům pomoci utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného především na situace blízké životu a na praktické jednání. V základním vzdělávání jsou vymezeny tyto cíle:

- umožnit žákům, aby si osvojili strategie učení a motivovat je pro celoživotní učení
- vést žáky k tvořivému myšlení, logickým úvahám a k řešení problémů
- učit žáky všestranné, účinné a otevřené komunikaci
- podněcovat u žáků spolupráci a respekt k práci a úspěchům vlastním i druhých
- vést žáky k tomu, aby se projevovali jako svobodné a zodpovědné osobnosti
- rozvíjet u žáků schopnost projevovat city v chování, jednání a v prožívání životních situací, vnímavost a citlivé vztahy k lidem, svému prostředí i k přírodě.
- podněcovat žáky aktivně rozvíjet a chránit své fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný
- učit žáky žít společně s ostatními lidmi, být tolerantní a ohleduplný k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám
- pomáhat žákům poznávat své reálné možnosti a uplatňovat je při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci

2.5.3 Klíčové kompetence

Na utváření klíčových kompetencí se podílejí všechny vzdělávací oblasti, naopak očekávané kompetence žáci získávají v jednotlivých vzdělávacích oblastech a oborech vzdělávacích oblastí. Klíčové kompetence jsou tedy mnohem obecnější než očekávané a mohou být využity v širších souvislostech. Tvoří nepostradatelný a velmi podstatný základ pro přípravu žáka na celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu.

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

Jejich výběr a pojetí vychází z obecně přijímaných hodnot ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti. Cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na takové úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Klíčové kompetence se prolínají různými způsoby, mají nadpředmětovou podobu. Proto k jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti dějící se ve škole.

V základním vzdělávání jsou považovány za klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní.

2.5.3.1 Kompetence k učení

Na konci základního vzdělávání žák:

- je schopen vybrat a využít pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánovat, organizovat a řídit vlastní učení, projevovat ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení
- umí vyhledávat a třídit informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívat v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- dokáže operovat s obecně užívanými termíny, znaky a symboly, uvádět věci do souvislostí, propojovat do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí a na základě toho si vytvářet komplexnější pohled na matematické, přírodní, společenské a kulturní jevy
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky je schopen porovnat, kriticky posoudit a vyvodit z nich závěry pro využití v budoucnosti
- poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, umí posoudit vlastní pokrok a určit překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

2.5.3.2 Kompetence k řešení problémů

Na konci základního vzdělávání žák:

- dokáže vnímat nejrůznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpoznat a pochopit problém, přemýšlet o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslet a naplánovat způsob řešení problémů a využívat k tomu vlastního úsudku a zkušeností
- umí vyhledávat informace vhodné k řešení problému, nacházet jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívat získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a dokáže vytrvale hledat konečné řešení problému
- je schopen samostatně řešit problémy, volit vhodné způsoby řešení, užívat při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy
- ověřuje prakticky správnost řešení problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání řešených problémů
- dokáže kriticky myslet, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů dokáže zhodnotit

2.5.3.3 Kompetence komunikativní

Na konci základního vzdělávání žák:

- formuje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, a to výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu
- umí naslouchat promluvám druhých lidí, porozumět jim, vhodně na ně reagovat, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, dokáže o nich přemýšlet, reagovat na ně a tvořivě je využívat ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění
- je schopen využít informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem
- využívá získané komunikativní dovednosti k tomu, aby vytvářel vztahy potřebné k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi

2.5.3.4 Kompetence sociální a personální

Na konci základního vzdělávání žák:

- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, přispívá k upevňování dobrých mezilidských vztahů na základě ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi, v případě potřeby dokáže poskytnout pomoc nebo o ni požádat
- je schopen přispívat k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají
- dokáže si vytvořit pozitivní představu o sobě samém, která podporuje jeho sebedůvěru a samostatný rozvoj, ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty

2.5.3.5 Kompetence občanské

Na konci základního vzdělávání žák:

- umí respektovat přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- chápe základní principy, na kterých spočívají zákony a společenské normy a je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, dokáže dle svých možností poskytnout účinnou pomoc a chovat se zodpovědně v krizových situacích i v situacích ohrožujících život a zdraví člověka
- respektuje, chrání a oceňuje naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost a umí se aktivně zapojit do kulturního dění a sportovních aktivit
- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí a je schopen rozhodovat se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

2.5.3.6 Kompetence pracovní

Na konci základního vzdělávání žák:

- je schopen používat bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržovat vymezená pravidla, plnit povinnosti a závazky, adaptovat se na změněné nebo nové pracovní podmínky
- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale také z hlediska ochrany svého zdraví a zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot
- dokáže využít znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření
- orientuje se v základních aktivitách potřebných k uskutečnění podnikatelského záměru a jeho realizaci, chápe podstatu, cíl i riziko podnikání, rozvíjí své podnikatelské myšlení

Tato kapitola vychází z RVP ZV a do práce byla vřazena jako teoretické východisko pro praktickou část diplomové práce, která konkrétně rozpracovává, které z klíčových kompetencí lze u žáků rozvíjet s využitím interaktivní tabule ve vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace (Anglický jazyk).

2.6 *Organizační formy vyučování*

Interaktivní tabule může být pro učitele prostředkem, který vyučovací hodinu dokáže rozhýbat, vzbudí zájem žáků a motivuje je k činnosti ve vyučování. Avšak pouhý fakt, že učitel využívá ve své vyučovací hodině interaktivní tabuli, ještě nedělá z učitele dobrého učitele. Dobrému učiteli nestačí pouhé využití tabule ve vyučování, musí také umět účinně využívat vyučovacích metod při různých formách vyučování v závislosti na cílech své práce, charakteru látky a připravenosti a specifických potřebách žáků i jejich individuálních zvláštностech a také na možnostech, které jsou mu v dané škole k dispozici (Skalková, 1999, s. 204).

Organizační formy vyučování tvoří jeden ze základních prvků vyučovacího procesu. Ve vztahu k cílům vyučování představují prostředky, které se podílejí na realizaci cílů vyučování, na celkové účinnosti vyučování. Ve vztahu k učivu tvoří konkrétní organizační rámec, v němž se uskutečňuje proces přetváření učiva, tj. soustavy poznatků a činností obsažených v učivu, do soustavy vědomostí a dovedností žáků. „Pojem organizační formy vyučování zahrnuje jednotlivé v praxi vyučovacího procesu uskutečňované a uskutečnitelné konkrétní způsoby: prostředí, ve kterém se vyučování uskutečňuje, časové formy organizace a organizace vzájemné součinnosti učitele a žáků. Teoreticky jsou organizační formy vyučování komplexem jednotlivých možností, jakými je či může být vyučovací proces organizován.“ (Vališová a kol., 2007, s. 173).

J. Skalková (1999, s. 204) vyčleňuje ve svém díle *Obecná pedagogika* z různých organizačních forem vyučování základní proudy, kterými jsou frontální (hromadné) vyučování, skupinové a kooperativní vyučování, individualizované a diferencované vyučování, systém různých organizačních forem uplatňovaný při realizaci projektů a integrovaných učebních celků a domácí učební práce žáků. Jednotlivé organizační formy se mohou vzájemně prolínat a podporovat a každá z nich může být použita v různých konkrétních variantách.

H. Vonková v kapitole *Organizační formy vyučování* (Vališová a kol., 2007, s. 174 – 175) člení organizační formy vyučování z hlediska způsobu řízení učební činnosti žáků ve výuce do třech proudů, kterými jsou frontální vyučování (hromadné), individuální vyučování a párové (dyadické) a skupinové vyučování.

2.6.1 Frontální vyučování

Jedná se o nejrozšířenější organizační formu vyučování ve škole vůbec, kdy jeden učitel vede ve vyučovací hodině současně jednu třídu, organizuje práci žáků třídy, sděluje jim hromadně vědecké a technické poznatky a uzpůsobuje chod vyučovací jednotky tak, aby se mohli společně učit a pracovat. Učitelův výklad je zaměřen na „mnoho žáků současně“, je pestrý (L. Mojžíšek, 1984, s. 132).

J. Skalková (1999) charakterizuje frontální vyučování ve svém díle *Obecná didaktika* takto: „Učitel pracuje s vymezenou skupinou žáků (celou třídou) plánovitě, soustavně a v určeném čase (v souladu s rozvrhem hodin). Každá vyučovací hodina má svůj dílčí didaktický cíl podmíněný pořadím v tematickém celku. Může navazovat i na jiné organizační formy vyučování podle potřeby se s nimi různě prolínat.“ Dále

zdůrazňuje J. Skalková, že ve frontálním vyučování jsou procesy vzájemného působení a komunikace založeny na osobním kontaktu učitele se třídou, kdy dochází k přímému i nepřímému vzájemnému působení učitele a stálé skupiny žáků. Stálé učitelské vedení mu tak umožňuje poznávat i jednotlivé žáky, úroveň jejich vývoje i jejich specifické zvláštnosti. I žáci se poznávají navzájem a dochází tak k rozvoji sociálních vztahů mezi nimi. Vznikají tak předpoklady pro vznik kladné emocionální atmosféry při vyučování a pro vzájemnou kooperaci a spolupráci žáků.

V závislosti na převládajícím cíli vyučovací hodiny lze dle J. Skalkové rozlišit ve vyučovacích hodinách hromadného vyučování hodiny motivační, hodiny osvojování nových vědomostí a dovedností, opakovací a procvičovací hodiny, hodiny používání vědomostí a dovedností v praktických činnostech, hodiny zkoušení a hodnocení osvojených vědomostí a dovedností a hodiny smíšené, ve kterých se realizují všechny tyto cíle.

Nejčastěji používanou vyučovací hodinou hromadného vyučování je hodina smíšená, u které lze vymezit následující etapy:

- Zahájení vyučovací hodiny (organizační příprava, určení cíle hodiny, jejího tématu, motivace žáků)
- Opakování dříve probraného učiva, připomenutí zkušeností žáků, aj. jako příprava na probírání nové látky (např. kontrola domácích prací z minulé vyučovací hodiny či kontrola a hodnocení vědomostí).
- Probírání nového učiva, objevování nových poznatků, technik a postupů, zobecňování faktického materiálu.
- Opakování a procvičování nového učiva, samostatné používání nových vědomostí, jejich utřídění a vytváření dovedností.
- Kontrola stavu rozvoje vědomostí a dovedností, poznávacích procesů. Uložení domácích úkolů.

Není však možné mechanicky aplikovat tyto etapy do každé vyučovací hodiny a opakovaně využívat této jednotvárné vyučovací hodiny v celém školním roce. Naopak je třeba ve vyučovací hodině střídat různé druhy činnosti žáků, využívat rozličných metod, vhodných pauz na oddech apod., aby vyučovací hodina vzbudila zájem žáků, podpořila jejich vlastní aktivitu a tvořivost. Množství žáků ve třídě omezuje čas, který může učitel věnovat jednotlivci, přesto by se učitel neměl orientovat pouze k průměru dané třídy, ale měl by také věnovat čas jak žákům podprůměrným, tak nadprůměrným a

spojoovat frontální vyučování s dalšími organizačními formami (J. Skalková, 1999, s. 206 – 207).

2.6.2   *Párové a skupinové vyučování*

Skupinové a párové vyučování využívá sociálních vztahů mezi žáky jako nedílných aspektů reálné výchovně-vzdělávací situace. Interaktivní situace, které při takovém vyučování mohou vznikat, tak podporují příznivou atmosféru pro učení žáků. Učitel již nemyslí pouze v kategorii dvojice učitel – žák, ale uvědomuje si nové dimenze vyučovacího procesu a vyvozuje z toho důsledky i pro svou činnost. Skupinou chápeme 3 – 5 členné skupiny žáků, které pracují na řešení společného úkolu. Prací ve skupině se žáci učí spolupráci s druhými, odpovědnosti, kritičnosti, toleranci k názorům druhých, apod. Žáci tak rozvíjí a upevňují dovednosti spolupracovat, navzájem si pomáhat, vést diskuze, vyměňovat si názory, organizovat společnou práci. Tato organizační forma vyučování však předpokládá dodržování určitých podmínek, jako např. uspořádání prostoru pro skupinové vyučování tak, aby skupinky žáků mohly spolu dobře kooperovat, potřeba složitějšího problému či úkolu, jehož řešení vyžaduje jistou myšlenkovou námahu, vhodný výběr členů skupiny a sestavení skupin, apod. Účinnost skupinového vyučování závisí na cílevědomém usměrňování práce skupin ve všech jejích etapách. Skupinové vyučování je založeno na třech základních fázích, na formulaci otázky, úkolu nebo problému, ať už teoretické, nebo praktické povahy, které jsou vhodné pro práci žáků ve skupině, dále na přímé činnosti žáků ve skupině (shromažďování materiálu, diskuse, analýza problémové situace, hodnocení, ...) a v neposlední řadě na výsledcích práce skupin stávajících se předmětem spolupráce celé třídy. Součástí těchto fází je hodnocení žáků, a to především slovní hodnocení, nikoliv pouze klasifikace (Skalková, 1999, s. 208 – 210).

Skupinová forma vyučování je základem kooperativního vyučování, které charakterizuje H. Kasíková (1997, s. 27) ve svém díle Kooperativní učení, kooperativní škola takto: „je založeno na principu spolupráce při dosahování cílů. Výsledky jedince jsou podporovány činností celé skupiny a celá skupina má prospěch z činnosti jednotlivce. Základní pojmy kooperativního vyučování jsou tedy sdílení, spolupráce, podpora.“

2.6.3 *Individuální vyučování*

Myšlenka, aby jeden učitel vyučoval jednoho žáka, se poprvé objevila již v antickém Řecku. Pokusy o individuální vyučování jsou potom v nedávné historii známy v daltonském plánu či winnetské soustavě. Učitel pracuje s jedním žákem nebo malou skupinou žáků (např. v hudební výchově, výtvarné výchově, apod.), kdy žák či skupina postupuje svým tempem dle dohody s učitelem. Tato organizační forma vyučování umožňuje plnou individualizaci v obsahu, metodách, v postupu i v organizaci učební práce. Efekt takového vyučování může být velmi vysoký, avšak při ekonomické náročnosti tohoto vyučování lze velmi obtížně realizovat. (L.Mojžíšek, 1984, s. 224).

Je třeba rozlišovat individuální a individualizované vyučování, kdy při individualizovaném vyučování neřídí učitel bezprostředně činnost žáků, ale žáci postupují svým tempem dle jejich individuálních možností a řeší zadané úkoly samostatně.

Učitel by měl umět volit různé formy řízení učební činnosti žáků (frontální, individuální i skupinovou) tak, aby žáky plně zaujal a motivoval k učení.

2.7 *Vyučovací metody*

L. Mojžíšek (1988) ve svém díle *Vyučovací metody* definuje vyučovací metodu takto: „Vyučovací metoda je pedagogická – specificky didaktická aktivita subjektu a objektu vyučování, rozvíjející vzdělanostní profil žáka, současně působící výchovně, a to ve smyslu vzdělávacích a také výchovných cílů a v souladu s vyučovacími a výchovnými principy. Spočívá v úpravě obsahu, v usměrnění aktivity objektu a subjektu, v úpravě zdrojů poznání, postupů a technik, v zajištění fixace nebo kontroly vědomostí a dovedností, poznávacích procesů zájmů a postojů.“ J. Skalková (1999) uvádí ve svém díle *Obecná pedagogika*: „Methodos, slovo původu řeckého, znamená cestu, postup. V didaktice pod pojmem vyučovací metoda chápeme způsoby záměrného uspořádání činnosti učitele i žáků, které směřují ke stanoveným cílům.“

A. Vališová (2007, *Pedagogika pro učitele*) chápe pojem vyučovací metoda v didaktické rovině jako: „specifický způsob uspořádání činností učitele (lektora) a žáků (studentů), rozvíjející vzdělanostní profil žáka a působící v souladu se vzdělávacími a výchovnými cíli.“ Lze tedy vyvodit, že vyučovací metoda představuje

určitou cestu či postup učitele, kterým uspořádává činnost svou i žáků tak, aby tato činnost směřovala k výchovným a vzdělávacím cílům a docházelo tak k osvojování a rozvíjení klíčových kompetencí žáků.

Obecně lze konstatovat, že ve vyučování neexistuje jediná univerzální metoda, která by efektivním způsobem vedla k vytyčenému výchovně vzdělávacímu cíli. Učitel sám volí z velkého množství metod, a proto by měl uvažovat o výhodách i nevýhodách jím zvolené metody, maximálně využít všech výhod této metody a uvědomit si i její nevýhody, se kterými se může či nechce smířit. Učitelovu volbu metody mohou také významně ovlivnit:

- druh a stupeň vzdělávací instituce či školy
- zákonitosti výchovně vzdělávacího procesu
- charakter vědního oboru nebo učebního předmětu
- organizační formy (prostředí, počet vyučovaných žáků, atd.)
- zasazení konkrétní metody do systému ostatních vyučovacích metod
- učební možnosti a osobní předpoklady žáků (věkové, úroveň studijní připravenosti, osobní charakteristika jedince, atd.)
- psychologické charakteristiky žáků a třídy jako celku
- zvláštnosti vnějších podmínek vyučování (časový prostor, prostorové uspořádání místa výuky, geografické podmínky, atd.)
- osobnost učitele (úroveň jeho teoretické a praktické přípravy, schopnost metodického mistrovství, osobnostní předpoklady, atd.)

Dále je třeba, aby učitel při volbě vyučovacích metod uvažoval o úzkém vztahu vyučovací metody a organizační formy, zvažoval využití materiálních prostředků, promýšlel optimální poměr produktivních a reproduktivních metod vzhledem k cíli a učivu, uvažoval o výchovných a vzdělávacích efektech metod a dokázal žákům vysvětlit, proč právě onu metodu ve vztahu k cílům, učivu hodiny, činností, které žáci na základně zvolené metody konají, používá (A. Vališová, 2007, s. 193 – 194).

J. Maňák (2003, Výukové metody) uvádí: „Jednou z klíčových funkcí výukových metod je řídit (regulovat) žakovské učení tak, aby jeho výsledkem byly osvojené vědomosti a dovednosti a rozvinuté schopnosti žáků, a to v souladu s výukovými cíli, s přihlédnutím k individuálním rozdílům mezi žáky ve třídě.“ Výukovou metodu chápe

jako regulaci a autoregulaci žákova učení. Správně zvolená výuková metoda tak může nejen podnítit žáky k samostatnému osvojování učiva, ale také otevřít žákovi prostor pro to, aby postupně v rámci svých možností přebíral funkci řízení vlastního učení (J. Maňák, 2003, s. 42).

2.7.1 Kategorizace vyučovacích metod

Pokusy o kategorizaci vyučovacích metod jsou i v současné době otevřeným problémem. Dodnes se nepodařilo vytvořit jednotnou a obecně platnou klasifikaci metod. Hlavní příčinou je mnohotvárnost vyučovacího procesu. Ve své práci vycházím z klasifikace metod, kterou uvádí ve svém díle Pedagogika pro učitele A. Vališová (2007, s. 191 – 192), kde jsou jednotlivé metody vyučování členěny dle dílčích kritérií:

- Kritérium klasifikace metod podle pramene poznání a typu poznatků (aspekt didaktický):
  - a) Metody slovní (monologická, dialogická, metoda písemných prací, metoda práce s knihou, učebnicí, textem)
  - b) Metody názorně demonstrační (metoda pozorování předmětů a jevů, demonstrace obrazů, předmětů, pokusů, činností, statická a dynamická projekce)
  - c) Metody praktické (návuk pohybových a praktických dovedností, žákovy pokusy a laboratorní činnosti, grafické a výtvarné práce, pracovní činnosti)
- Kritérium třídění podle stupně aktivity a samostatnosti žáka (aspekt psychologický):
  - metody informativně - receptivní
  - metody stimulačně - receptivní
  - problémový výklad – mezní
  - metody heuristické – produktivní
  - metody badatelské
- Kritéria použití metod výuky z hlediska myšlenkových operací (aspekt logický):
  - postupy srovnávací
  - postupy induktivní
  - postupy deduktivní
  - postupy analytické

- postupy syntetické
- Kritérium třídění z hlediska teoreticko-praktické roviny (aspekt aplikační):
- teoretické metody (klasická přednáška a přednáška ex katedra, přednáška s diskusí, cvičení a seminář)
- teoreticko-praktické (diskusní metody, problémové metody, programovaná výuka, diagnostické a klasifikační metody, projektové metody)
- praktické metody (instruktáž, coaching-mentoring, counseling) asistování, rotace, práce, stáž, exkurze, létající tým
- Kritérium třídění podle specifické funkce metody ve vyučovacím procesu (aspekt procesuální):
- metody motivační
- metoda expoziční (vytváření nových vědomostí a dovedností a jejich osvojování)
- metoda fixační (upevňování vědomostí a opakování učiva)
- metody diagnostické a hodnotící
- metody aplikační

2.7.2 Třídění vyučovacích metod dle specifické funkce metody ve vyuč. procesu

V praktické části své práce vycházím z kritéria třídění heterodidaktických vyučovacích metod, které se opírá o specifickou funkci metody ve vyučovacím procesu. Přehledně a podrobně člení tyto vyučovací metody z hlediska fází výukového procesu J. Mojžíšek ve své publikaci Vyučovací metody (1988, s. 76 - 78):

I. Metody motivační stimulační (usměrňující zájem):

1. Úvodní, vstupní motivační metody

- a) Motivační rozhovor
- b) Motivační vyprávění
- c) Motivační demonstrace (pomocí obrazu, filmu, CD nahrávky,...)

2. Průběžné motivační metody

- a) Aktualizace obsahu
- b) Uvádění příkladů z praxe, ilustrace
- c) Podněcování žáků výzvou, pochvalou, atd.

II. Metody expoziční (podání učiva)

1. Metody přímého přenosu, přímého sdělování poznatků

Metody monologické

- a) Přednáška
- b) Vyprávění
- c) Popis
- d) Vysvětlování, instrukce

2. *Metody zprostředkovaného přenosu poznatků názorem*

1) Demonstrační metody

- a) Obrazová demonstrace
- b) Demonstrace diafilmů
- c) Filmová, televizní demonstrace
- d) Demonstrace pohybů
- e) Demonstrace trojrozměrných objektů
- f) Exkurzní demonstrace
- g) Demonstrace akustická (magnetofonem, hudebním nástrojem,...)
- h) Demonstrace složitých pracovních, technických výkonů, životních situací
- i) Demonstrace čichové, chuťové, kinestetické

2) Metoda dlouhodobého pozorování jevů

- a) Pozorování ve speciálních zařízeních (laboratoře)
- b) Pozorování v terénu (pozemky, praxe)

3) Metody manipulační, montážní a demontážní práce (práce se stavebnicí)

4) Metody pracovní

- a) Laboratorní práce (aplikační, problémové, ilustrační)
- b) Práce jako vyučovací metoda. Veřejně prospěšná práce s didaktickým zaměřením

5) Hra jako vyučovací metoda

- a) Hra námětová, s hračkou, aj.
- b) Inscenace didaktické povahy
- c) Dramatizace

6) Ilustrační metoda, kresba

3. *Metody heuristického charakteru – metody problémové*

1) Metody dialogické. Malé problémové metody

- a) Sokratovská, heuristická metoda
- b) Beseda

2) Velké problémové metody

- a) Vlastní problémy. Složité problémové úlohy
- b) Projekty

4. *Metody samostatné práce a autodidaktické metody*

1) Samostatná práce s knihou

2) Samostatná práce v laboratoři

3) Samostatné studium v terénu, cestování za účelem poznávání

- 1) Technické metody samostatného studia (audioorální, videoauditivní, aj.)

5. *Metody bezděčného učení*

III. Metody fixační (opakování a procvičování učiva):

1) Metody opakování vědomostí

- a) Ústní opakování
- b) Katechetická metoda
- c) Písemné opakování
- d) Opakovací rozhovor
- e) Opakovací četba
- f) Beseda k prohloubení učiva
- g) Seminární cvičení
- h) Laborování a práce jako metoda opakovací
- i) Exkurzní demonstrace jako opakovací metoda
- j) Projekce filmu jako opakovací metoda
- k) Ilustrace
- l) Dramatizace
- m) Domácí úkoly

2) Metody nácviku dovedností

- a) Nácvik poznávacích procesů. Intelektuální trénink
- b) Motorický trénink, tělovýchovný, pracovní a umělecký nácvik

IV. Metody diagnostické (hodnocení, kontroly a klasifikace):

- 1) Klasické didaktické diagnostické metody (metody hodnocení vědomostí a dovedností)
  - a) Písemné a grafické zkoušky
  - b) Ústní zkoušky
  - c) Didaktické testy, modelové diagnostické úlohy
  - d) Výkonové zkoušky, analýza výkonů (běžných a modelových)
- 2) Diagnostické metody vědeckovýzkumného charakteru (malé formy vědeckovýzkumných metod)
  - a) Systematické dlouhodobé pozorování žakových projevů
  - b) Pozorování žáků v tzv. uzlových, mezních situacích
  - c) Rozbor žakovských prací
  - d) Explorační metody (rozhovor, dotazník)
  - e) Anamnéza
  - f) Speciální diagnostické metody (diagnóza zájmů, procesu učení, formativních procesů, čtení, psaní, vyjadřování,...)
- 3) Metody třídění a interpretace diagnostických údajů
- 4) Metody klasifikační, didaktické charakteristiky, klasifikační symbolika
  - a) Aproximativní klasifikační symbolika
  - b) Exaktní metody (kvalitativní, kvantitativní)
  - c) Charakteristiky (didaktické).

Vybrané vyučovací metody pro vlastní vyučovací hodinu s využitím interaktivní tabule charakterizují podrobněji v praktické části své práce.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktickou část diplomové práce zaměřím na tvorbu vlastního vyučovacího materiálu s využitím interaktivní tabule. Tvorbě vlastního vyučovacího materiálu jsem dala přednost před výzkumem z důvodu zmapování svých vlastních zkušeností a možnosti vytvořit takový materiál, který by byl prospěšný dalším pedagogům, kteří interaktivní tabuli ve svých vyučovacích hodinách využívají. Od začátku školního roku 2007/2008 mám možnost používat při výuce bílou interaktivní tabuli Interwrite. Tato tabule mi usnadňuje výuku mnoha způsoby. Jako učitelka anglického jazyka vytvořím v praktické části své práce pracovní listy pro dvě vyučovací hodiny anglického jazyka na II. stupni ZŠ. Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, mezi nejužívanější patří interaktivní tabule Smart Board, Activ Board a InterWrite School Board. Pracovní listy zhotovím s pomocí softwaru Interwrite Workspace Exam View Edition v.7.70.0089, který je součástí každé interaktivní tabule Interwrite. Nejprve si stanovím cíle obou vyučovacích hodin, zamyslím se na jejich plánem a postupem, jak interaktivní tabuli ve vyučovacích hodinách využít. Poté se již budu věnovat vlastní tvorbě materiálů. 1. vyučovací hodinou bude smíšená vyučovací hodina. Tento typ vyučovací hodiny mi umožňuje jako učiteli volit z širokého výběru vyučovacích metod a prostřednictvím změny různých činností žáků tak zvýšit a prodloužit soustředění mých žáků. Druhou vyučovací hodinou, pro kterou vytvořím pracovní listy, bude vyučovací hodina procvičování, kde se pokusím prostřednictvím různých fixačních metod poukázat na to, že nejen různé vyučovací metody, ale i různé druhy jednotlivých typů vyučovacích metod jsou pro žáky motivující a aktivují jejich pozornost.

V návaznosti na teoretickou část diplomové práce rozpracuji u jednotlivých připravených pracovních listů podrobněji vyučovací metody, kterých hodlám pro pracovní listy využít, dále klíčové kompetence, ke kterým by měly jednotlivé pracovní listy spolu se zvolenými vyučovacími metodami směřovat, a uvedu možné výhody využití interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli. V závěru praktické části práce se pokusím vyvodit závěry o konkrétních výhodách využití interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli jak při frontálním vyučování, tak také při skupinovém vyučování, kterých jako organizačních forem vyučování hodlám v obou vyučovacích hodinách využít, a také z pohledu dvou základních přístupů na poznání, transmisivního a

konstruktivního vyučování. Zároveň se také pokusím poukázat i na problémy, se kterými jsem se při přípravě a realizaci vyučovacích hodin setkala.

3.1 Sestavení plánu vlastních vyučovacích hodin

Plán hodiny: Štěpánka Jenčíková

Předmět: Anglický jazyk

Téma: Present perfect simple (Předpřítomný čas prostý)

Časová dotace: 2 x 45 minut

Organizační forma: frontální (hromadné) vyučování, skupinové vyučování

Učivo dle RVP ZV: gramatické struktury a typy vět – předpřítomný čas prostý

Cíle: Žáci by měli umět:

- Receptivní řečové dovednosti:
  - rozumět obsahu jednoduchých vět a textů v předpřítomném čase prostém
  - vyhledat význam slova v tištěném i elektronickém dvojjazyčném slovníku
  - rozumět obsahu jednoduchých vět v předpřítomném čase a minulém čase prostém a uvědomit si rozdíly obou časů
  - rozumět jednoduché a zřetelně vyslovované promluvě a konverzaci
- Produktivní řečové dovednosti:
  - gramaticky správně tvořit jednoduché věty a texty v předpřítomném čase prostém
  - vyžádat si jednoduchou informaci s použitím předpřítomného času prostého
  - správně a efektivně využívat ve svých sděleních předpřítomného a minulého času prostého na základě pochopení rozdílu mezi oběma časy
- Interaktivní řečové dovednosti:
  - s použitím předpřítomného času prostého se jednoduchým způsobem domluvit v každodenních situacích

1. vyučovací hodina:

Čas	Metoda	Obsah
	Úvod:	Jazykem žáka stručně a jasně stanovit cíle vyučovací hodiny a seznámit žáky se strukturou vyučovací hodiny.
	Motivační:	
	Motivační výzvy	Zdůraznit důležitost tématu vyučovací hodiny a možnost jeho praktického využití v běžných každodenních situacích. Upozornit žáky na to, že nové poznatky budou mít praktický význam pro jejich život. (List č. 1)
3	Motivační: Motivační rozhovor Diagnostická: Mikrodiagnóza	Navázat na předchozí znalosti žáků a aktivovat jejich vzpomínky na dříve probírané téma – nepravidelná slovesa. Volit vhodné otázky, na které by žáci znali odpovědi. Na základě pozorování žáků při tomto cvičení diagnostikovat úroveň osvojených znalostí žáků a na základě této diagnostiky rozhodnout o dalším průběhu vyučovací hodiny. Cvičení: doplnění chybějícího přičestí trpného (třetího tvaru) nepravidelných sloves do tabulky znázorněné na ploše interaktivní tabule. (List č. 2)
10	Expoziční: Dialogická: Sokratovská	Jaká jsou pravidla pro tvoření předpřítomného času prostého? Žáci poslouchají učitelův krátký projev o jeho životě a zároveň sledují text učitelova projevu na ploše interaktivní tabule. Úkolem žáků je najít v textu věty s předpřítomným časem prostým a posléze odvodit pravidlo pro tvoření kladných, záporných vět a otázek v předpřítomném čase prostém. (List č. 3)
15	Expoziční: Podání učiva: Demonstrace a popis	Popis lze nejlépe uskutečnit ve spojení s demonstrační metodou. Žáci sledují pravidla tvoření kladných, záporných vět a otázek v předpřítomném čase prostém zobrazená na ploše interaktivní tabule a zároveň poslouchají učitelův popis zobrazených pravidel. Pod

zobrazeným pravidlem je na ploše tabule uvedeno cvičení, které má ověřit, zda žáci zobrazené a učitelem popsané pravidlo pochopili. (List č. 4,5,6)

25	Průběžná motivační, Fixační: Hra	Ve hře Find someone who...(Najdi někoho,kdo...) si sami žáci procvičí předpřítomný čas prostý a to tím způsobem, že chodí po třídě a kladou svým spolužákům otázky v tomto čase. Spolužáci na tyto otázky odpovídají kladnou či zápornou odpovědí v tomto čase. Učí se tímto způsobem jednat a hovořit s lidmi, což podporuje socializaci žáků a vede žáky k sebekontrolě. (List č. 7)
35	Diagnostická: Kontrolní: Písemná zkouška	Žáci zaznamenávají své odpovědi na písemný test zobrazený na ploše interaktivní tabule do svých sešitů. Poté si ve dvojicích žáci sešity vymění a test společně s učitelem svým spolužákům opraví. (List č. 8)
42	Fixační: Domácí úkol:	Vzpomenete si na úvod dnešní vyučovací hodiny? Vaším úkolem bude připravit si podobných 7 vět v předpřítomném čase prostém, kterými byste svým spolužákům sdělili informace o sobě a o tom, co jste ve svém životě dokázali. (List č. 9)
V případě času:		Požádat několik žáků, aby uvedli příklady, jak domácí úkol tvořit a sestavili pro třídu jednu či dvě věty o sobě.

2. vyučovací hodina:

Úvod:	Jazykem žáka stručně a jasně stanovit cíle vyučovací hodiny a seznámit žáky se strukturou vyučovací hodiny. Zdůraznit důležitost tématu vyučovací hodiny a možnost jeho praktického využití v běžných každodenních situacích. (List č. 10)

- 3   Motivační: Navázat na předchozí znalosti žáků a aktivovat jejich
Motivační výzvy,   vzpomínky na dříve probírané téma – předpřítomný čas
Motivační rozhovor   prostý. Volit vhodné otázky, na které by žáci znali
odpovědi: Vzpomene si někdo z vás na pravidla tvoření
předpřítomného času prostého? Co jste si z minulé
vyučovací hodiny zapamatovali a co pro vás bylo
zajímavé? Jak obtížné pro vás bylo připravit si váš ústní
projev v předpřítomném čase na dnešní vyučovací
hodinu? Vyvstaly nějaké problémy při přípravě tohoto
úkolů?
- Diagnostická: Kontrola domácího úkolu z minulé vyučovací hodiny.
Opakování   Seznamte spolužáka se svým úkolem a řekněte mu o
probraného učiva   svém životě. Poté vyslechněte i jeho projev
v předpřítomném čase prostém a pokuste si z jeho projevu
zapamatovat co nejvíce, protože se vás po skončení
vašich rozhovorů zeptám na otázky týkající se vašeho
spolužáka a jeho života. (List č. 11)
- 10   Expoziční: Na ploše interaktivní tabule jsou zobrazena anglická
Metody slovní: příslovce používaná s předpřítomným časem prostým.
Práce se slovníky,   Úkolem žáků ve skupině je, aby za použití anglicko-
Diskuse   českého slovníku, výkladového slovníku a elektronického
anglicko-českého slovníku zjistili prostřednictvím
získaných informací z různých zdrojů, jaký je správný
český překlad příslovcí. Poté jednotlivé skupiny seznámí
celou třídu s výsledkem svého hledání, žáci si nalepí
učitelem okopírovaná pravidla do svých sešitů a zjištěný
český překlad příslovcí zaznamenají do okopírovaných
listů.(List č. 12)

- 25   Fixační: Žáci na základě osvojených příslovčí doplňují příslovce
Písemné cvičení   do vět zobrazených na ploše interaktivní tabule a ověřují
si tak, zda správně pochopili a osvojili si význam
příslovčí, které vyhledali ve slovnících. (List č. 13)
- 30   Průběžná motivační: Žáci sledují graf zobrazený na ploše interaktivní tabule,
Grafické znázornění   který znázorňuje typická anglická příslovce pro
Expoziční: předpřítomný čas prostý a minulý čas prostý. Grafické
Demonstrace a popis   znázornění má za úkol podnítit a aktivizovat pozornost
Fixační: žáků a zároveň pomoci žákům lépe si ujasnit a uspořádat
Doplňovací cvičení   již dříve získané informace o pravidlech využívání
zobrazených příslovčí v předpřítomném či minulém čase
prostém. Hypertextový odkaz na pracovním listě odkazuje
na doplňovací cvičení, jehož prostřednictvím si žáci ověří,
nakolik si příslovce pro jednotlivé časy osvojili.
(List č. 14)
- 35   Diagnostická: Žáci mají za úkol doplnit do anglických vět, dle dříve
Kontrolní: osvojených pravidel, chybějící čas. Své odpovědi
Písemná zkouška   zaznamenávají do nakopírovaných testů, které posléze
odevzdávají učiteli. Slíbenou odměnou je pro žáky
známka výborná za zcela správné řešení cvičení. Ostatní
výsledky testů jsou pouze orientační pro učitele a do
klasifikace se nezapočítávají. Po testu následuje zpětná
vazba, která žákům umožní ihned zkontrolovat si, jaké je
správné řešení cvičení. (List č. 15)
- 40   Fixační: Na ploše interaktivní tabule je zobrazen domácí úkol pro
Domácí úkol   který slouží k hlubšímu procvičení probíraného učiva.
Žáci mají za úkol si ve dvojicích připravit na příští
vyučovací hodinu rozhovor v předpřítomném a minulém
čase prostém. Motivační variantou pro žáky je svolení
učitele, že pokud se žákům tento rozhovor nelíbí, mohou
si vytvořit svůj vlastní. (List č. 16)

V případě času: Použití připraveného cvičení – další a hlubší procvičení použití předpřítomného a minulého času prostého. (List č. 17)

Didaktické prostředky: Interaktivní tabule, její základní a doplňkové prvky

3.2 Jednotlivé pracovní listy a jejich rozpracování

3.2.1 1. vyučovací hodina

List č. 1: Obsah první vyučovací hodiny s odkazy na jednotlivé pracovní listy vyučovací hodiny – Úvod:

Present perfect simple

- 1) Irregular verbs - revision***
- 2) Me and my life - find the rules***
- 3) Affirmative sentences - rules and practice***
- 4) Negative sentences - rules and practice***
- 5) Questions - rules and practice***
- 6) A game - Find someone who:***
- 7) A test for you***
- 8) Homework***

The second lesson

Úkolem tohoto pracovního listu je zaujmout žáky zobrazeným obsahem vyučovací hodiny na ploše interaktivní tabule. Samotný zobrazený obsah pouze ukazuje, kterým směrem se vyučovací hodina bude ubírat a co bude jejím obsahem. Hlavní úkol je však na učiteli samotném, který by měl za pomoci tohoto obsahu stručně, zároveň však co nejvýstižněji a nejsrozumitelněji vysvětlit žákům, k čemu jim vyučovací hodina bude prospěšná a jaký význam bude mít pro jejich život. V úvodu vyučovací hodiny je tedy možné využít některých z motivačních metod, které by u žáků vzbudily opravdový zájem o obsah vyučovací hodiny.

Vyučovací metoda: Motivační metoda – Motivační výzvy:

Vhodný úvod vyučovací hodiny by měl být „protkán“ motivačními výzvami jako jedněmi z motivačních metod. K pracovnímu listu č. 1 je možné uvést například tyto motivační výzvy:

„Dnes se seznámíte s jedním z nejpoužívanějších časů v anglickém jazyce.“

„Nebudu vás dnes trápit pouze pouhými poučkami a definicemi, ale sami si za pomoci připravených cvičení zkusíte sestavit různé věty v předpřítomném čase prostém.“

„Zapomeňte na sešity, dnes si ukážeme, že naučit se předpřítomnému času prostému lze i bez zápisu do sešitů.“

„I vy, stejně jako já, dnes budete schopni na konci této vyučovací hodiny říci několik vět o svém životě, o tom, co jste dosud dokázali a co ještě ne.“

„V dnešní vyučovací hodině nebude samozřejmě chybět hra, s jejíž pomocí si každý z vás na vlastní jazyk a uši vyzkouší, jak předpřítomnému času prostému porozuměl.“

„Na konci vyučovací hodiny budete mít možnost sami si ověřit, zda jste si tento čas osvojili na výbornou, nebo zda je třeba jej ještě procvičit.“

Pozn.: L. Mojžíšek (1988) řadí ve svém díle Vyučovací metody motivační výzvy mezi průběžné motivační metody, kdy v průběhu vyučovací hodiny mají zajisté své nevypustitelné místo. Osobně jsem volila motivační výzvy nejen v průběhu, ale také v úvodu vyučovací hodiny, protože jsem se v průběhu své osmileté praxe učitelky setkala s pozitivním přijetím motivačních výzev i na začátku vyučovacích hodin.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- žáci vidí obsah vyučovací hodiny a zároveň jej slyší z úst učitele: možnost působení na více smyslů žáků
- možnost využití elektronického slovníku v případě, že žáci některým slovům z obsahu nerozumí
- možnost přechodu z úvodní stránky do jednotlivých částí vyučovací hodiny pomocí hypertextových odkazů u jednotlivých částí

List č. 2: Opakování nepravidelných sloves – přičestí trpné:

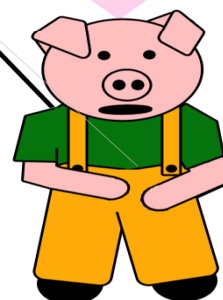

Irregular verbs - revision

Fill in past participle:

Infinitive	Past simple	Past participle
BE	WAS/WERE	
DRIVE	DROVE	
HEAR	HEARD	
HAVE	HAD	
SPEAK	SPOKE	
DO	DID	
SWIM	SWAM	
MAKE	MADE	
FLY	FLEW	
FORGET	FORGOT	
EAT	ATE	
SLEEP	SLEPT	
SEE	SAW	
WRITE	WROTE	

Click here
to see
the solution

Úkolem tohoto pracovního listu je zjistit, co si žáci pamatují z vyučovacích hodin o nepravidelných slovesech a případně žákům jejich znalosti osvěžit či je doplnit. Znalost přičestí trpného – třetího tvaru nepravidelných sloves je potřebná právě proto, aby žáci mohli nejen pochopit pravidlo tvoření předpřítomného času prostého, ale zároveň využívat svých znalostí nepravidelných sloves k tvoření vět v tomto čase.

Popis činnosti:

Žáci se střídají u interaktivní tabule a zapisují vždy jedno chybějící nepravidelné sloveso do tabulky zobrazené na ploše interaktivní tabule. K této činnosti využívají virtuálního fixu. Ostatní žáci nesledují pouze tuto činnost, ale kontrolují své spolužáky a v případě, že v tabulce objeví chybu, sami, po vyplnění všech políček tabulky, chybu se svolením učitele opraví. Kliknutím na hypertextový odkaz ke správnému řešení potom žáci porovnávají, zda jejich řešení bylo správné či ne, a zdůvodňují případné chyby v tabulce. Pro rozsáhlejší zopakování nepravidelných sloves je možné žáky požádat o to, aby jmenovali další nepravidelná slovesa, která si pamatují, či žákům předříkávat další nepravidelná slovesa v infinitivu s tím, že žáci ústně doplní další dva tvary těchto sloves.

Vyučovací metody: Motivační metoda – motivační rozhovor

Diagnostická metoda – Mikrodiagnóza – pozorování žáků při opakovacím cvičení

Motivační metoda – motivační rozhovor

Motivačním rozhovorem učitel usiluje o aktivizaci vzpomínek, chce navázat na předchozí znalosti žáků. Otázkami nutí žáky k aktualizaci představ a zkušeností. Důležité je, aby se učitel nesnažil pouze o vyvození obsahu vyučovací hodiny, ale aby tento rozhovor byl pro žáky zajímavý a žáci byli schopni na učitelovi otázky odpovídat (L. Mojžíšek, 1988, s. 82).

K pracovnímu listu č. 2 je možné volit například tento motivační rozhovor:

„Pamatujete na nepravidelná slovesa?“

„Vzpomene si někdo z vás na nějaké nepravidelné sloveso?“

„A zapamatoval si někdo, proč jsme se společně učili třetí tvar nepravidelného slovesa?“ „Nemusíte být zklamaní, protože jste se jej neučili zbytečně. Dnes si ukážeme, jak tento tvar nepravidelných sloves použít ve větách s předpřítomným časem prostým, který je jedním z nejpoužívanějších v běžné každodenní komunikaci mezi lidmi.“

Po skončení cvičení:

„Když jste cvičení tak krásně zvládli, tak si zajisté také někdo z vás vzpomene, jak se liší nepravidelná slovesa od pravidelných sloves.“

„Dokážete vyjmenovat ještě nějaká další pravidelná slovesa, o kterých jsme již mluvili v minulých vyučovacích hodinách?“

Diagnostická metoda – Mikrodiagnóza - pozorování žáků při opakovacím cvičení

Pedagogickou diagnózu objektu lze uskutečnit ve třech vzájemně navazujících, integrujících a souvisejících rovinách. Jedná se o mikrodiagnózu, základní, denní diagnózu a dlouhodobou, shrnující a zobecňující diagnózu. Mikrodiagnóza je krátkodobá, reflexní a je spojena s edukativní mikroregulací objektu. Učitel musí reagovat na žáka, na jeho projevy aktivity, mimiky, gestikulace. Podle těchto žákových projevů potom může usuzovat, zda žák porozuměl danému učivu a vhodně tak volit tempo výkladu či organizaci žákovi práce. Na mikrodiagnóze je často závislá úspěšnost učitelova působení a citlivost jeho odezvy (L. Mojžíšek, 1988, s. 240 – 241). Pracovní list č. 2 byl vytvořen také proto, aby učitel prostřednictvím pozorování žáků při řešení tohoto cvičení zjistil (diagnostikoval) dosavadní znalosti žáků a na základě zjištěných informací o vědomostech a dovednostech žáků se rozhodl, zda navázat na opakování

učiva výkladem nového učiva, či zda věnovat ještě nějaký čas opakování nepravidelných sloves a výklad nové látky oddálit. Tato mikrodíagnóza, netradičně umístěná již na začátek vyučovací hodiny, by tedy měla být zárukou učitelova úspěšného působení na žáky.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák poznává smysl a cíl učení** – žák si uvědomuje (na začátku vyučovací hodiny s pomocí učitele, na konci vyučovací hodiny již sám), že dříve naučené (nepravidelná slovesa) je nezbytné pro osvojení si dalšího učiva (předpřítomného času prostého) a vidí tedy v tomto učení smysl
- **Žák posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení** - učitel požádá žáky na konci cvičení o autodiagnostiku, kdy sami žáci by měli být schopni posoudit, zda si nepravidelná slovesa opravdu osvojili a případně určit překážky a problémy, které jim v osvojení nepravidelných sloves bránili, a pokusit se je v příštím učení překonat
- **Žák sám rozpozná, co konkrétně se ještě potřebuje naučit** – prostřednictvím cvičení na nepravidelná slovesa si žáci uvědomují, že některé ze sloves zapomněli a že je tedy třeba, aby si je zopakovali a mohli je využívat právě ve větách v předpřítomném čase prostém.
- **Žák dokáže propojovat a využívat osvojených vědomostí** – žák dokáže vysvětlit rozdíl mezi nepravidelnými a pravidelnými slovesy a uvést příklady, kdy použít ta či ona nepravidelná slovesa, rozumí významu těchto sloves pro praktické využití ve větách.

Kompetence komunikativní:

- **Žák se vyjadřuje tak, aby mu ostatní rozuměli, používá pro to jednoznačná a výstižná pojmenování** – žák dokáže vysvětlit význam nepravidelných sloves a jejich využití ve větách tak, aby ostatní žáci jeho vysvětlení rozuměli.
- **Žák zaujme nesouhlasné či kritické stanovisko konstruktivním způsobem** – nesouhlasí-li a opravuje-li žák chybně vyplněné nepravidelné sloveso v tabulce, které do tabulky zaznamenal jeho spolužák, měl by to dělat takovým způsobem, kterým by vyzdvihl věcnou podstatu, a nikoliv osobní vztahy se spolužákem.

Kompetence sociální a personální

- **Žák se zdržuje posměšků nebo opovržení nad prací druhých, mluví o práci a jejím výsledku a nikoliv o vlastnostech nebo povaze osoby** – hodnotí-li žák výsledky svých spolužáků, neužívá vět typu: „Ty jsi ale hloupý, to má přeci být takhle“, ale vyjadřuje se pouze k výsledku cvičení, své spolužáky v žádném případě neuráží.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- možnost připomenout žákům učivo probírané v minulé vyučovací hodině v elektronické podobě: otevřením programu z minulé vyučovací hodiny se před žáky zobrazí tabulka s nepravidelnými slovesy a pravidla probíraná v minulé vyučovací hodině
- žáci vidí celé cvičení na tabuli a vepisují pouze chybějící tvary nepravidelných sloves, zatímco při psaní na klasickou tabuli je třeba vypsát všechny tři tvary nepravidelných sloves pro jejich přehlednost či pouze chybějící tvar, což není na tabuli příliš přehledné
- po kliknutí na hypertextový odkaz SOLUTION (vedle cvičení) se žákům zobrazí správné řešení cvičení a žáci tak mají možnost porovnat vypracované cvičení se správných řešením, případně cvičení opravit (možnost okamžité zpětné vazby)

List č. 3 : Text s větami v předpřítomném čase prostém – objevování pravidel:

Me and my life

*Let me introduce myself.
My name is Štěpánka and I was born in Benešov.
I have lived in Tábor for five years and I like this city very much.
I have been a teacher for eight years.
I started teaching in 1999.
I like travelling very much.
I was in England in 1999.
I have also been to Italy, Austria and Slovakia
but I have never been to Australia.
I hope, I will visit this country too.
I also like all kinds of sport.
I have tried many sports but I have never tried Bungee jumping.*

SOLUTION

Úkolem tohoto pracovního listu je podnítit a motivovat žáky k hledání pravidel tvorby předpřítomného času prostého.

Popis činnosti:

Žáci poslouchají učitelův krátký projev o jeho životě a zároveň sledují text učitelova projevu na ploše interaktivní tabule. Úkolem žáků je najít v textu věty s předpřítomným časem prostým a posléze odvodit pravidlo pro tvoření kladných, záporných vět a otázek v předpřítomném čase prostém.

Vyučovací metoda:

Expoziční metoda – Metoda dialogická (malá problémová) – Sokratovská metoda

„Sokratovská metoda (otázková, diskusní, slovní) je považována za první přípravný stupeň problémových metod vůbec. Je zaměřena na myslivou činnost žáka, na jeho vzpomínky, dřívější znalosti a hledání nových souvislostí. Učitel formou rozhovoru, především vhodné otázky, vede žáka k přemýšlení a vyvolává nové poznatky.

Důležitým předpokladem této metody jsou však předchozí vědomosti žáků, které jsou pomocí otázek nově kombinovány a stavěny do nových souvislostí. Žák řízen učitelovou otázkou sám vyvozuje nové poznatky. Úspěch je především závislý na správném stanovení otázky. Otázka musí být logická, jasná, jednoduchá, přesná ve formulaci, jazykově správná a logicky spjata s předešlou otázkou. Problém nesmí být nad žákovy síly. Žák musí být veden krok za krokem, po stupních, které se postupně zvyšují, přičemž otázky by neměly být sugestivní ani nápovědné, aby nebránili žákovi samostatně myslet. (L. Mojžíšek, 1988, s. 158 – 160).

Možné návodné otázky k pracovnímu listu č. 3 :

V mém projevu jste mohli slyšet a na ploše interaktivní tabule ještě vidíte věty v předpřítomném čase prostém. Zkuste si nejprve pozorně text prohlédnout a najít v něm pouze věty v předpřítomném čase prostém. Které to jsou? Dokázal by někdo s použitím virtuálního fixu tyto věty podtrhnout červeně? Nyní, když již víme, které z vět to jsou, uměl by někdo vyjádřit rozdíl mezi těmito větami a ostatními větami v textu? Známe-li tedy již rozdíl mezi těmito větami, dokázal by někdo z vás označit s pomocí virtuálního fixu v podtržených větách přímo slovesa v předpřítomném čase prostém? Nyní již názorně vidíme, jak vypadají tvary sloves v předpřítomném čase prostém, dokážete již sami vyvodit pravidlo pro tvoření kladných, záporných vět a otázek v předpřítomném čase prostém? Svůj názor sdělte svému spolužákovi a pomocí vzájemné diskuse se pokuste

o společné nalezení řešení na mou otázku.“

Pozn.: Učitel by měl žáky samotné nechat řešit problém, teprve v případě, že by se žáci takzvaně ztratili a nevěděli si rady, měl by učitel použít některou z těchto návodných otázek.

Klíčové kompetence:

Kompetence k řešení problémů:

- **Žák vytváří a využívá vizuální znázornění problému** – žák má za úkol najít v textu věty v předpřítomném čase prostém a vyvodit pravidla pro tvorbu tohoto času. Pro přehlednost si žák podtrhne v textu věty v předpřítomném čase prostém a zakroužkuje slovesné tvary v předpřítomném čase prostém.
- **Žák navrhne postup, který by při řešení mohl použít** – ještě před tím, než budou žákům podány návodné otázky, se učitel zeptá žáků, jak budou postupovat, aby z textu vyvodili pravidlo pro tvorbu předpřítomného času prostého. Nejprve učitel nechá žáky postupovat dle jejich vlastního myšlení, bez jakékoliv sugestivnosti, teprve v případě, že si žáci nevědí rady, pomůže učitel žákům návodnou otázkou, která by žáky měla navést správným směrem.
- **Žák vyhodnotí vlastní varianty řešení i varianty řešení svého spolužáka a na základě diskuse se rozhodne mezi nimi** – při práci ve dvojicích si žáci navzájem sdělí, na jaké pravidlo tvoření předpřítomného času prostého přišli. Na základě diskuse se rozhodnou pro jednu z navržených variant.
- **Žák nečeká na impulsy a hotová řešení, ale pouští se do analýzy problému sám** – učitel by neměl žáky na II. stupni základní školy vést k řešení problému, ale měli by to být sami žáci, kteří by bez sugestivních učitelových otázek problém vyřešili.
- **Žák posoudí, zda jeho výsledné řešení dává smysl** – žák posoudí, zda jeho pravidlo je logické a platí i u ostatních vět v předpřítomném čase prostém, případně pravidlo upraví či navrhne jiné řešení.
- **Žák aplikuje výsledná řešení v konkrétních situacích, zobecňuje výsledná řešení** – žák se pokusí, dle jím nalezeného pravidla, vytvořit nové věty v předpřítomném čase prostém.

Kompetence komunikativní:

- **Žák se vyjadřuje tak, aby mu ostatní rozuměli, používá pro to jednoznačná a výstižná pojmenování, staví souvislé a přehledné věty a souvětí** – žák

nejen při diskusi ve dvojici, ale také při sdělování svých řešení třídě volí taková slova, kterým budou ostatní rozumět.

- **Žák rozlišuje, co chce sdělit, v jaké situaci to sděluje a komu to sděluje, a v závislosti na tom použije vhodné jazykové prostředky** – žák jinak mluví při diskusi se svým vrstevníkem, jiným způsobem sděluje svá řešení třídě a jinak mluví na dospělého (učitele).
- **Žák dává druhým lidem najevo, že jim naslouchá tím, že s nimi udržuje oční kontakt, svou mimikou dává najevo vstřícnost, verbálně i neverbálně dává najevo porozumění pro pocity druhého** – při diskusi se svým spolužákem se tak žák snaží svému spolužákovi ukázat, že mu plně naslouchá a má zájem o jeho sdělení.
- **Žák se ujišťuje, že druhému porozuměl tím, že klade mluvčímu doplňující otázky po smyslu sdělení** – žák při diskusi se svým spolužákem parafrázuje to, co druhý řekl, či klade otázky jako např. „Znamená to tedy, že...“, „Myslíš tím tedy ...“, apod.
- **Žák v diskusi využívá myšlenky druhých jako východiska pro svá sdělení a navazuje na ně**
- **Žák zaujímá souhlasné či kritické stanovisko konstruktivním způsobem a svůj názor zdůvodní** - žák při diskusi nevyjadřuje svůj souhlas se spolužákem pouze proto, že je to jeho kamarád, ale proto, že jeho řešení se mu zdá být správné. Neřídí se tedy osobními vztahy, ale věcnou podstatou.
- **Žák ve světle nových příspěvků v diskusi přehodnocuje nebo potvrzuje svůj předchozí názor**
- **Žák sděluje druhým své názory a pocity tak, aby je neurazil** – při diskusi se žáci vzájemně neurážejí a neuvívají hanlivých slov.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- žáci nejen slyší, ale také vidí text, se kterým učitel žáky seznamuje - učitel tak působí na více smyslů žáků
- při hledání předpřítomného času prostého vidí žáci text před sebou a pomocí zvýrazňovače či interaktivního pera mají možnost přímo v textu podtrhnout věty v předpřítomném čase prostém a zakroužkovat slovesné tvary tohoto času
- hypertextový odkaz SOLUTION žáky odkazuje na správné řešení

- v případě potřeby mohou žáci využít internetu a ověřit si, zda jimi zjištěná pravidla tvoření předpřítomného času prostého jsou správná

Listy č. 4,5,6 – Pravidla pro tvorbu kladných, záporných vět a otázek v předpřítomném čase prostém + cvičení pro kontrolu osvojených pravidel:

Affirmative sentences-rules:

I, YOU, WE, THEY	+	HAVE	+	PAST PARTICIPLE / -ED
HE, SHE, IT	+	HAS	+	PAST PARTICIPLE / -ED

Affirmative sentences - practice:

1. Jane ..... to America.
2. We ..... our homework.
3. Tom ..... to lock the door.
4. They ..... lunch at one.
5. He ..... his father's car.
6. I ..... them at the bus stop.
7. The cat ..... that mouse.

eaten
had
driven
seen
done
forgotten
been/gone

have

has

Right solution

Negative sentences - rules:

I, YOU, WE, THEY	+	HAVEN'T	+	PAST PARTICIPLE / -ED
HE, SHE, IT	+	HASN'T	+	PAST PARTICIPLE / -ED

Negative sentences - practice:

1. I ..... never ..... this meal.
2. She ..... the movie yet.
3. Tom ..... never ..... in the sea.
4. They ..... English yet.
5. My mother ..... lunch yet.
6. We ..... the information.
7. You ..... a truck yet.

eaten
driven
made
seen
heard
spoken
swum

have

has

hasn't

haven't

Right solution

Questions - rules:

HAVE	+	I, YOU, WE, THEY	+	PAST PARTICIPLE / -ED
HAS	+	HE, SHE, IT	+	PAST PARTICIPLE / -ED

Questions - practice:

1. .... you ever ..... to Egypt?

2. .... he ever ..... a car?

3. .... Susan ..... the letter to you?

4. .... they ..... a mistake?

5. .... your father ever ..... a plane?

6. .... you ever ..... homework at school?

7. .... she ..... in this bed?

done

made

slept

driven

been/gone

flown

written

have

has

I, YOU, WE

Right solution

Úkolem těchto pracovních listů je demonstrovat a zobecnit pravidla pro tvorbu kladných, záporných vět a otázek v předpřítomném čase prostém na ploše interaktivní tabule a zároveň ověřit pomocí připravených cvičení, zda si žáci pravidla správně osvojili, rozumí jim a dokáží je ve cvičení správně využít.

Popis činnosti:

Učitel shrne pravidla pro tvorbu předpřítomného času prostého za pomoci pravidel znázorněných v tabulkách na ploše interaktivní tabule. Pod každým z pravidel je zobrazeno na ploše interaktivní tabule cvičení, které současně žáci dostávají nakopírované a lepí si jej do svých sešitů. Nejprve žáci cvičení vyplní samostatně do svých sešitů, poté žáci vyvolaní učitelem vepisují chybějící slova virtuálním fixem do cvičení. Nakonec společně s pomocí hypertextového odkazu na správné řešení cvičení žáci i učitel kontrolují, zda se jejich řešení liší od správné varianty.

Vyučovací metody: Expoziční metoda – Demonstrace a popis

Fixační metoda – Písemné cvičení

Expoziční metoda – Demonstrace a popis

Pouhý popis skutečnosti bez demonstrace je náročný na představové zkušenosti žáka. Popis lze tak lépe uskutečnit ve spojení s demonstrační metodou. Metoda popisu se liší od vyprávění tím, že v ní převládá sdělovací funkce. Při popisu je třeba fakta utřídit do systému, dát jim logický řád (L. Mojžíšek, 1988, s. 52). Pracovní listy č. 4,5,6 umožňují učitelům, aby působil na žákův zrak a zároveň sluch, jejich využití je tedy efektivnější než pouhá demonstrace či pouhý popis. Učitelův popis pravidel zobrazených v tabulce by měl být stručný a zároveň výstižný a zejména srozumitelný všem žákům. Interaktivní tabule umožňuje učitelům popsaná pravidla smazat a požádat někoho z žáků, aby smazaná pravidla pomocí virtuálního fixu do tabulky opět zapsal dle toho, co si pamatuje.

Fixační metoda – Písemné cvičení

Postupy a procesy, jimž chceme naučit, je třeba dlouhodobě prakticky procvičovat. Učit nelze jen pasivním nasloucháním cizím myšlenkám, ani jen zvládáním pouček, které rozpracovali jiní. Myšlení je složitý proces, který má svůj řád, svou gradaci úkolů a funkcí, je nutno aktivně zvládnout tento proces v jeho struktuře, a to jeho postupným nábívkem. Je třeba nejdříve nacvičit realizaci jednoduchých technik a postupů myšlení na nenáročných myšlenkových úkolech, a to za neustálé kontroly učitele a postupně zvyšovat požadavky na samostatnost, hloubku a náročnost procesu myšlení žáků (L. Mojžíšek, 1988, s. 229). Pracovní listy č. 4,5,6 obsahují písemná cvičení, jejichž úkolem je ověřit, zda žáci porozuměli pravidlům pro tvorbu předpřítomného času prostého. Jedná se o jednoduchá cvičení pro žáky s nenáročnými myšlenkovými úkoly, jelikož se jedná o první procvičování těchto pravidel.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák nevnímá svou chybu jako selhání a ostudu, ale vidí v ní příležitost k učení, hledá a nalézá způsoby její nápravy** – při společné kontrole cvičení si žáci opravují případné chyby ve svých sešitech, učitel upozorní předem, že cvičení není na známky, slouží pouze k tomu, aby se žáci ze svých chyb poučili, napravili je a v dalším cvičení se jich vyvarovali.

- **Žák vytváří kritéria pro hodnocení své práce, ústně se sám ohodnotí** – na konci cvičení učitel požádá žáky, aby před třídou svou práci na cvičení ústně ohodnotili. Autoevaluaci svých výsledků mohou žáci též provést ve dvojicích.
- **Žák sám konkrétně rozpozná, co konkrétně se ještě potřebuje naučit, formuluje otázky, kterými se zeptá na to, co neumí** – po společné kontrole cvičení dává učitel žákům příležitost zeptat se na nejasnosti, které jim při práci na cvičeních a jejich kontrole vyvstaly.

Kompetence komunikativní:

- **žák mluví nahlas a zřetelně k adresátům** – žáci zapisující správná řešení do cvičení na ploše interaktivní tabule přečtou třídě doplněnou větu. Pro porozumění projevu žáka je tedy třeba, aby žák mluvil nahlas a zřetelně.
- **Žák obhájí svůj názor asertivním způsobem, předkládá konkrétní argumenty** - v případě žákovy chyby ho žáci upozorní na chybu a ten se snaží ostatním vysvětlit, proč doplnil do věty právě toto slovo. Neprojevuje se výroky jako: „Já to mám dobře, kup si brýle.“ nebo „Á pán je nejchytřejší ze všech.“, apod.

Kompetence sociální a personální:

- **Žák si stanovuje cíle pro sebezlepšení a vydrží usilovat o jejich dosažení** – na konci cvičení po autoevaluaci mají žáci za úkol zamyslet se nad tím, v čem jsou si jistí a v čem se ještě potřebují zlepšit a jakým způsobem hodlají posilovat svou dosavadní jistotu a zlepšovat své znalosti a dovednosti.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- učitel má možnost pravidla žákům nejen sdělit, ale také přehledně ukázat na ploše interaktivní tabule, v případě potřeby může učitel využít virtuálního zvýrazňovače či pera a zobrazená pravidla žákům ještě upravit pro jejich potřeby
- pravidla zobrazená na ploše interaktivní tabule pomáhají žákům při řešení cvičení pod pravidly, v případě, že žáci již pravidla nepotřebují, může učitel pravidla dvěma kliknutími smazat a žáci tak dokončují cvičení již bez pravidel
- možnost ověření si správnosti řešení cvičení pomocí hypertextového odkazu RIGHT SOLUTION

List č. 7: Hra: Find someone who... (Najdi někoho, kdo...):

A game - Find someone who:

... has swum in the sea

... has met a famous person

... has driven a car

... has done homework at school

... has been to Great Britain

Click here to fill in the answers →

Úkolem tohoto pracovního listu je motivovat žáky v průběhu vyučovací hodiny, opět aktivovat jejich pozornost a zároveň hlouběji procvičit osvojená pravidla pro tvorbu předpřítomného času prostého prostřednictvím tvorby vlastních vět v předpřítomném čase prostém a rozhovoru se svými spolužáky.

Popis činnosti:

Na ploše interaktivní tabule jsou zobrazeny úkoly, koho mají žáci ve třídě najít. Žáci chodí po třídě a ptají se svých spolužáků v předpřítomném čase prostém na věty, které jsou zobrazeny na ploše interaktivní tabule, jejich spolužáci odpovídají též v předpřítomném čase prostém. Úkolem žáků je najít a zapsat do sešitu jméno jednoho spolužáka ke každé z vět. Po splnění úkolu žáci společně s učitelem kontrolují výsledky jejich rozhovorů a snaží se za pomoci dalších otázek v předpřítomném čase zjistit více o spolužáku a jeho činnosti. Na návodné otázky jsou žáci odkázáni prostřednictvím hypertextového odkazu na ploše interaktivní tabule.

Pravidla hry:

- žáci hledají a zapíší jedno jméno spolužáka k jedné větě, jejich úkolem je tedy najít a zapsat do svého sešitu celkem pět osob. Jména spolužáků se nesmí opakovat.
- žáci jsou ze hry diskvalifikováni, pokud nemluví anglicky
- žáci se v průběhu hry chovají ke svým spolužákům slušně a dodržují pravidla asertivního chování

Vyučovací metody: Průběžná motivační metoda: Hra

Fixační metoda: Hra

Průběžná motivační metoda: Hra

Je třeba, aby motivační metody byly používány i v průběhu vyučování, protože zájem žáků o výklad, a zejména o procvičování a opakování vyhasíná. Žáci často předstírají motivaci, ale jedná se pouze o vnější motivaci, kdy naslouchají učiteli pouze proto, že si to učitel žádá, či kvůli známám (L. Mojžíšek, 1988, s. 80). Dle mých zkušeností se žáky na II. stupni základní školy si žáci všech věkových kategorií rádi hrají. Vysloví-li učitel před žáky slovo „hra“ žákům se okamžitě rozzáří oči, protože vědí, že se nebude jednat opět o nějaké nudné cvičení či test, ale že se snad u toho učení i trochu pobaví a odpočinou si od stereotypního a rutinního procvičování. Je však třeba, aby žáci nebyli těmito hrami přesyceni a nereagovali na ni například slovy: „Ach jo, už zase hra, to je hrozný!“ To se však může stát pouze v případě, že vyučovací hodiny jsou přeplněné hrami a ztrácí tak pro žáky svůj motivační a aktivizační význam.

Fixační metoda: Hra

Úkolem hry však nemusí být pouhá motivace žáků. Hra může žákům také umožnit, aby si osvojené znalosti a dovednosti vyzkoušeli a procvičili zajímavějším způsobem než pouhým mechanickým opakováním a procvičováním. V této hře si žáci procvičují používání předpřítomného času prostého ve větách takovým způsobem, že přichází do kontaktu s ostatními spolužáky a mají tak možnost se přesvědčit, že naučená pravidla budou moci využít i prakticky v každodenní komunikaci mezi lidmi.

Klíčové kompetence:

Kompetence komunikativní:

- **Žák sám hovoří k věci, srozumitelně sděluje a vysvětluje své myšlenky, postoje, argumenty.**
- **Žák naváže sám nový kontakt i s osobou, kterou dosud neznal, osloví ji jako první a přizpůsobí se jejím možnostem** – žák se během hry nebojí oslovit svého spolužáka jako první a zeptat se ho otázkou v předpřítomném čase prostém.

Kompetence sociální a personální:

- **Žák dle svého uvážení využívá zpětnou vazbu pro své další jednání** – žák se zamýšlí nad tím, jakým způsobem s ním ostatní mluvili, jednali a vyvozuje z jejich jednání závěry pro své další jednání s ostatními.

Kompetence občanské:

- **Žák vyjadřuje své vlastní pocity, nedotýká se citů druhých v různých situacích** – při spolužakově odpovědi na položenou otázku se žák vyvaruje různým posměškům či připomínkám k odpovědím druhých.
- **Žák se v různých situacích, kde nejsou přesně stanovená pravidla, chová tak, aby neobtěžoval a neškodil, respektuje, že jeho svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého** – žák dbá na to, aby hlasitost jeho řeči při rozhovoru se spolužákem nerušila druhé, je ohleduplný.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

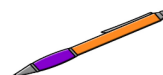
- možnost rychlého vyhledání neznámých slovíček na ploše interaktivní tabule pomocí elektronického slovníku
- při vysvětlování pravidel hry slouží učiteli pro přehlednost zadání hry na ploše interaktivní tabule, v případě potřeby může učitel pomocí elektronického pera přímo k některému z úkolů uvést jméno některého z žáků, aby tak názorně ukázal, jak při hře postupovat
- hypertextový odkaz na tabulku pro zaznamenání výsledků hry umožňuje žákům přehledně zaznamenat výsledky hry do připravené tabulky a otázky pod tabulkou mají za úkol žáky navést na další otázky týkající se jejich spolužáků (viz. Příloha: list č. 23)

List č. 8: Písemná zkouška – ověření osvojených znalostí a dovedností:

A test for you

- 1) Translate into English: *Tomáš byl ve Velké Británii.*
- 2) Translate into Czech: *I have done my homework at school.*
- 3) Fill in present perfect simple:
Susan ..... in the sea.
- 4) Choose the answer: ..... he ever ..... a car?
a) has, written   b) have, driven   c) has driven   d) have written
- 5) Answer the question: *Have you ever been there?*
No, I .....
- 6) Fill in past participle: *forget, forgot, ...*

SOLUTION

Úkolem tohoto pracovního listu je ověřit, zda si žáci správně osvojili předpřítomný čas prostý. Žáci zaznamenávají své odpovědi na písemný test zobrazený na ploše interaktivní tabule do svých sešitů. Poté si ve dvojicích sešity vymění a test společně s učitelem svým spolužákům opraví. Tento pracovní list má posloužit jak žákům, tak učitelům. Žáci by se na základě výsledků jejich testu měli být schopni zamyslet nad tím, zda probíranému učivu porozuměli a správně si jej osvojili. Učitel se za pomoci výsledků testu rozhoduje o struktuře dalších vyučovacích hodin, v případě špatných výsledků volí v dalších vyučovacích hodinách více cvičení na procvičení a zopakování předpřítomného času prostého a v případě dobrých výsledků přidává učitel v dalších vyučovacích hodinách nové informace a pravidla pro tvoření předpřítomného času prostého.

Popis činnosti:

Na ploše interaktivní tabule je znázorněn písemný test, učitel čte jednotlivé otázky testu a nabízené varianty odpovědí u otázek. Žáci zaznamenávají své odpovědi do svých sešitů. Poté si ve dvojicích sešity vymění a test společně s učitelem svým spolužákům opraví. Žáci jsou učitelem vyzváni, aby se zamysleli nad výsledky svého testu, vlastními chybami a jejich příčinami a stanovili si cíle pro své sebezlepšení. Poté jsou někteří z žáků vyzváni, aby vyjádřili své pocity před třídou.

Vyučovací metoda:

Klasická diagnostická metoda – Písemný test

Tato vyučovací metoda patří k nejprůkaznějším kontrolním zkouškám, je považována za objektivnější než ústní zkouška. Výhodou písemné zkoušky je, že v krátké době lze vyzkoušet velký počet žáků ze stejné látky. Učitel si může připravit vhodné otázky a zajistit pro všechny žáky vhodné a přibližně stejné podmínky k odpovědím. Žáci mohou zaznamenávat své odpovědi různými způsoby, například písemně – slovem, větou, popisem, písemně – číslem, propočítáváním, graficky – schematickou kresbou, obrazem, kombinovaně – slovem, číslem, kresbou, projektem – písemný, grafickým návrhem, řešením problémů, apod. (L. Mojžíšek, 1988, s. 259 – 260). Žákům i učiteli by tato vyučovací metoda měla sloužit k diagnostice znalostí a dovedností, které si žáci ve vyučovací hodině osvojili. Žáci mají možnost poznat své silné a slabé stránky a na základě výsledků testu se potom zaměřit na ty slabé a snažit se je posílit. Učiteli poskytují výsledky testu možnost zamyslet se nad účelností vyučovacích metod využitých v jeho vyučovací hodině a zároveň si učitel na základě těchto výsledků může lépe plánovat další vyučovací hodiny, navazující na tuto vyučovací hodinu.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák rozpozná, jaké metody a způsoby učení jsou pro něj nejefektivnější, a vědomě je používá** – na základě různých metod obsažených ve vyučovací hodině má žák možnost posoudit na základě výsledků testu, které metody a způsoby učení mu vyhovují a při dalších úkolech používá ty, které se mu osvědčily.
- **Žák přezkoumává silné i slabé stránky svého učebního procesu, rozpozná překážky a problémy v učení, diskutuje o nich a takové rozhovory sám iniciuje, přijímá podporu, rady, zpětnou vazbu i kritiku a vytvoří plán dalšího zlepšování** – žáci jsou v závěru požádáni učitelem o to, aby se zamysleli nad výsledky svého testu, někteří žáci své pocity z výsledku vyjadřují před třídou, na tato vyjádření poté mohou reagovat spolužáci nějakou radou, podporou, případně kritikou.

- Žák zjistí příčinu vlastní chyby, nevnímá ji jako selhání a ostudu, nenechá se jí odradit, ale rozpozná v ní příležitost k učení.
- Žák se ústně i písemně ohodnotí, průběžně tento stav aktualizuje, rozpozná svůj vlastní pokrok i stagnaci.

Kompetence sociální a personální:

- Žák si stanovuje cíle pro sebezlepšení a vydrží usilovat o jejich dosažení – žák se snaží dále rozvinout své silné stránky a posílit své slabé stránky.
- Žák podle svého uvážení využívá zpětnou vazbu pro své další jednání – nevnímá připomínky druhých k jeho práci a výsledků jako kritiku, ale zamýšlí se nad tím, co mu druzí říkají a uvažuje nad svým dalším jednáním.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- hypertextový odkaz SOLUTION umožňuje žákům okamžitě po napsání testu vidět správné řešení – okamžitá zpětná vazba
- v případě nejasností – možnost opět zobrazit probíraná pravidla předpřítomného času prostého a žákům s pomocí pravidel objasnit některé s nejasností v testu

List č. 9: Domácí úkol:

HOMEWORK:

PREPARE TEN SENTENCES ABOUT YOU AND YOUR LIFE. IT CAN BE SIMILAR TO THIS TEXT BUT NOT THE SAME!

Me and my life

Let me introduce myself.

My name is Štěpánka and I was born in Benešov.

I have lived in Tábor for five years and I like this city very much.

I have been a teacher for eight years.

I started teaching in 1999.

I like travelling very much.

I was in England in 1999.

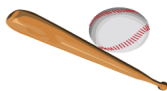
I have also been to Italy, Austria and Slovakia

but I have never been to Australia.

I hope, I will visit this country too.

I also like all kinds of sport.

I have tried many sports but I have never tried Bungee jumping.

Úkolem tohoto pracovního listu je připomenout žákům učitelův projev v předpřítomném čase prostém a názorně tak ukázat žákům, jak by si měli připravit jejich domácí úkol na příští vyučovací hodinu.

Popis činnosti:

Žáci sledují zadání domácího úkolu na ploše interaktivní tabule a v případě potřeby si zadání domácího úkolu zaznamenávají do svých sešitů. Učitel stručně připomene pravidla domácího úkolu:

- žák si připraví 10 vět o sobě a svém životě v předpřítomném čase prostém
- úkol nemusí být vypracován písemně, postačí ústní příprava úkolu
- každý z žáků bude muset příští vyučovací hodinu ukázat, jak si se zadaným úkolem poradil

Vyučovací metoda:

Fixační metoda – Domácí úkol

Zadání domácího úkolu je také přípravou k opakování a je vlastně organickou součástí smíšené vyučovací hodiny. Práce žáků doma je nezbytná a učitel, který přehlíží význam domácích úkolů, nemůže vytvořit všechny předpoklady pro kvalitní zvládnutí učiva. Žáci si prostřednictvím učitelova zadání domácího úkolu vytváří pocit, že musí plnit povinnosti (L.Mojžíšek, 1988, s. 211). Prostřednictvím tohoto domácího úkolu si žáci mají sami vyzkoušet a ověřit, zda porozuměli a správně si osvojili pravidla pro tvoření vět v předpřítomném čase prostém. Povinností žáků není si úkol připravit písemně, postačí pouze slovní příprava domácího úkolu, protože žák byl předem upozorněn, že každý z žáků bude muset ukázat, jak si se zadaným úkolem poradil.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák rozpozná, jaké metody a způsoby učení jsou pro něj nejefektivnější, a vědomě je používá** – žák využije při přípravě domácího úkolu takových metod a způsobů učení, které se mu osvědčily na základě vyzkoušení a vyhodnocení různých způsobů učení.
- **Žák dodržuje psychohygienu učení** – na vyučování se připravuje průběžně a vhodně střídá přípravu s odpočinkem a relaxací.
- **Žák aktivně využívá různé zdroje informací** – v případě nejasností může žák při své domácí přípravě využít internet, učebnici, anglicko-český slovník, apod.

Kompetence komunikativní:

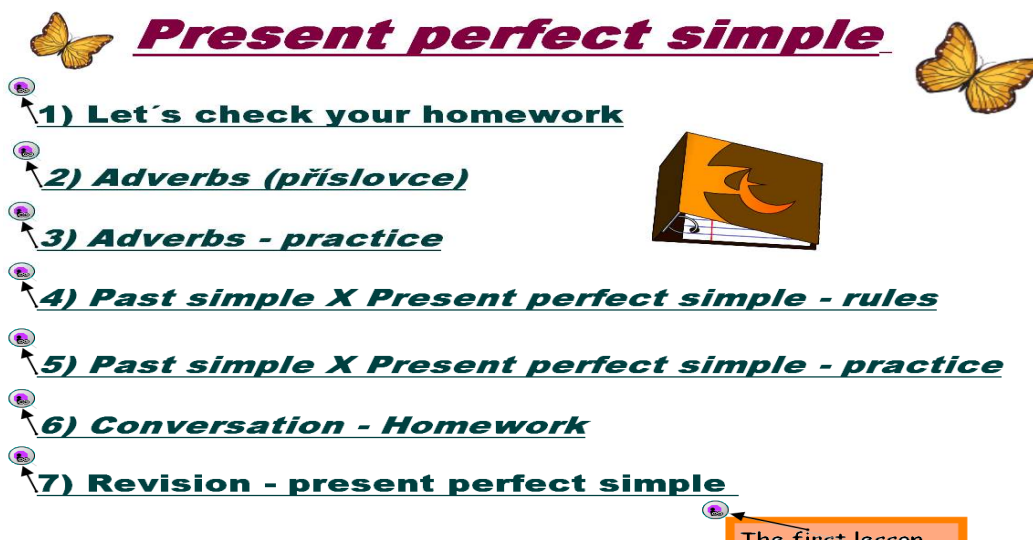
- **Žák si připraví a použije poznámky tak, aby to nerušilo jeho projev ke spolužákům** – žák nečte připravené věty ze sešitu, ale má je před sebou pouze pro případ, že by se o připravený text potřeboval opřít, při svém projevu udržuje oční kontakt se svým spolužákem.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- žáci vidí a zároveň slyší zadání domácí úkolu – působení na více smyslů žáků
- žáci mají možnost vidět příklad, jak by měl úkol vypadat
- učitel má možnost žákům úkol vytisknout a upevnit žákům na nástěnku do třídy, případně jej umístit na webové stránky školy
- možnost umístění celé vyučovací hodiny na webové stránky školy, aby si žáci v případě potřeby mohli pravidla a cvičení znovu zopakovat a procvičit, případně chybějící žáci učivo doplnit

3.2.2 2. vyučovací hodina

List č. 10: Obsah druhé vyučovací hodiny s odkazy na jednotlivé pracovní listy vyučovací hodiny – Úvod:

Present perfect simple

- 1) **Let's check your homework**
- 2) **Adverbs (příslovce)**
- 3) **Adverbs - practice**
- 4) **Past simple X Present perfect simple - rules**
- 5) **Past simple X Present perfect simple - practice**
- 6) **Conversation - Homework**
- 7) **Revision - present perfect simple**

The first lesson

Úkolem tohoto pracovního listu je jazykem žáka stručně a jasně stanovit cíle vyučovací hodiny a zaujmout žáky strukturou vyučovací hodiny na ploše interaktivní tabule. Samotný zobrazený obsah pouze ukazuje, kterým směrem se vyučovací hodina

bude ubírat a co bude jejím obsahem. Hlavní úkol je však na učiteli samotném, který by měl za pomoci tohoto obsahu stručně, zároveň však co nejvýstižněji a nejsrozumitelněji vysvětlit žákům, k čemu jim vyučovací hodina bude prospěšná a jaký význam bude mít pro jejich život. V úvodu vyučovací hodiny je tedy možné využít některých z motivačních metod, které by u žáků vzbudily opravdový zájem o obsah vyučovací hodiny a aktivitu k učení a činnostem během vyučovací hodiny.

Vyučovací metoda:

Motivační metoda – Motivační výzvy:

Vhodný úvod vyučovací hodiny by měl být protkán motivačními výzvami jako jedněmi z motivačních metod. K pracovnímu listu č. 1 je možné uvést například tyto motivační výzvy:

„Na začátku vyučovací hodiny se podíváme na to, jak jste se poprali s domácím úkolem. Velmi se těším na to, až uslyším, jaké věty jste o sobě vytvořili.“

„Dnes se seznámíte s příslovci typickými pro předpřítomný čas prostý a prohloubíte tak své znalosti.“

„Dostanete příležitost využít svých dovedností práce se slovníkem, protože si sami vyhledáte význam těchto příslovcí a porovnáte jej s jinými slovníky.“

„Zajisté si vzpomenete na minulý čas prostý, který jsme nedávno procvičovali. Věřím, že se vám povede i bez mé pomoci najít podstatné rozdíly mezi minulým časem prostým a předpřítomným časem prostým.“

„Na konci vyučovací hodiny budete mít možnost znalosti nabyté v této vyučovací hodině uplatnit v rozhovoru se svými spolužáky.“

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- žáci vidí obsah vyučovací hodiny a zároveň jej slyší z úst učitele: možnost působení na více smyslů žáků
- možnost využití elektronického slovníku v případě, že žáci některým slovům z obsahu nerozumí
- možnost přechodu z úvodní stránky do jednotlivých částí vyučovací hodiny pomocí hypertextových odkazů u jednotlivých částí

List č. 11 : Kontrola domácího úkolu (Let's check your homework):

Let's check your homework

YOUR TASK: MAKE PAIRS AND TELL EACH OTHER ABOUT YOU AND YOUR LIFE. TRY TO REMEMBER AS MUCH AS POSSIBLE BECAUSE I AM GOING TO ASK WHAT YOU REMEMBER ABOUT YOUR PARTNER.

HOMEWORK:

PREPARE TEN SENTENCES ABOUT YOU AND YOUR LIFE. IT CAN BE SIMILAR TO THIS TEXT BUT NOT THE SAME!

Me and my life

Let me introduce myself.

My name is Štěpánka and I was born in Benešov.

I have lived in Tábor for five years and I like this city very much.

I have been a teacher for eight years.

I started teaching in 1999.

I like travelling very much.

I was in England in 1999.

I have also been to Italy, Austria and Slovakia

but I have never been to Australia.

I hope, I will visit this country too.

I also like all kinds of sport.

I have tried many sports but I have never tried Bungee jumping.

Úkolem tohoto pracovního listu je navázat na předchozí znalosti žáků, aktivovat jejich vzpomínky na dříve probírané téma – předpřítomný čas prostý a ověřit, zda jsou žáci schopni vytvořit věty v předpřítomném čase prostém a zároveň je sdělit spolužákům, třídě a učiteli. Na základě kontroly domácího úkolu potom učitel zvažuje, zda pokračovat dále v učivu, či zda se k předpřítomnému času prostému vrátit, připomenout žákům pravidla a pomocí vhodných cvičení ještě tento čas procvičit.

Popis činnosti:

Žáci sdělují připravené věty v předpřítomném čase prostém svému spolužákovi a poté zas poslouchají svého spolužáka. Jejich úkolem je pozorně poslouchat, protože po skončení jejich rozhovoru budou někteří z žáků učitelem vyzváni, aby sdělili v předpřítomném čase třídě to, co si o spolužákovi pamatují.

Vyučovací metody: Motivační metoda – motivační výzvy

Diagnostická metoda – Mikrodiagnóza – pozorování žáků při
Rozhovoru

Motivační metoda – motivační rozhovor, motivační výzvy

Učitel by měl volit vhodné otázky, na které by žáci znali odpovědi:

„Vzpomene si někdo z vás na pravidla tvoření předpřítomného času prostého?“

„Co jste si z minulé vyučovací hodiny zapamatovali a co pro vás bylo zajímavé?“

„Jak obtížné pro vás bylo připravit si váš ústní projev v předpřítomném čase na dnešní vyučovací hodinu?“

„Vystaly nějaké problému při přípravě tohoto úkolu?“

Učitel může žáky motivovat různými výzvami jako například:

„Všechny vás chválím, protože vidím, že jste se velmi snažili a sami jistě poznáte, že vaše snaha se vyplatila.“

„Děkuji vám za výbornou přípravu na dnešní vyučovací hodinu a vůbec nebuďte zklamaní z takových malých chybiček, které se do vašich vět vloudily. Je přirozené, že člověk chybí, má tak příležitost se poučit z vlastních chyb.“

„Myslím, že za své věty byste se nemuseli stydět před žádným anglicky mluvícím cizincem.“

„Pokud se vám proslov nepovedl dle vašich představ, nebuďte zklamaní, budete mít mnoho dalších příležitostí sobě i nám dokázat, že proslov v předpřítomném čase prostém vám nedělá žádné problémy.“

Diagnostická metoda – Mikrodiagnóza - pozorování žáků při rozhovoru

Pozorování žáků při rozhovoru a následné otázky k žákům volí učitel proto, aby diagnostikoval dosavadní znalosti žáků a na základě zjištěných informací o vědomostech a dovednostech žáků se rozhodl, zda navázat na opakování učiva výkladem nového učiva, či zda věnovat ještě nějaký čas opakování předpřítomného času prostého a výklad nové látky tak oddálit. Zároveň slouží kontrola domácího úkolu žákům k tomu, aby si sami uvědomili, zda předpřítomnému času prostému rozumí, případně si uvědomili své nedostatky a snažili se o jejich nápravu.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák rozpozná, jaké metody a způsoby učení jsou pro něj nejefektivnější, a vědomě je používá** – žák využije při přípravě domácího úkolu takových metod a způsobů učení, které se mu osvědčily na základě vyzkoušení a vyhodnocení různých způsobů učení.
- **Žák dodržuje psychohygienu učení** – na vyučování se připravuje průběžně a vhodně střídá přípravu s odpočinkem a relaxací.
- **Žák přiměřeně kriticky reflektuje ústně i písemně svůj proces učení** – po skončení rozhovorů jsou žáci učitelem vyzváni, aby se zamysleli nad výsledky svých domácích příprav a poté jsou někteří z žáků vyzváni, aby promluvili o svých pocitech z těchto výsledků.

- **Žák přezkoumává silné i slabé stránky svého učebního procesu, rozpozná překážky a problémy v učení, přijímá podporu, rady, zpětnou vazbu i kritiku** – v případě nějakých nejasností s domácím úkolem se žák nebojí zeptat na tyto nejasnosti učitele, přijímá také případnou kritiku jeho domácí přípravy ze strany učitele či spolužáků a tuto kritiku pojímá jako podnět k další práci a zlepšení domácí přípravy.
- **Žák aktivně využívá různé zdroje informací** – v případě nejasností může žák při své domácí přípravě využít internet, učebnici, anglicko-český slovník, apod.

Kompetence komunikativní:

- **Žák se vyjadřuje tak, aby mu ostatní rozuměli, používá pro to jednoznačná a výstižná pojmenování, staví souvislé a přehledné věty a souvětí** – žák se snaží tvořit jednoduché věty v předpřítomném čase prostém tak, aby ostatní spolužáci jeho proslovu rozuměli, použije-li ve svém projevu slova, která ostatní neznají, vysvětlí ostatním tato slova.
- **Žák při vyjadřování uspořádá informace logicky podle časových, místních, příčinných a dějových souvislostí** – při proslovu o tom, co se mu v životě povedlo, či nepovedlo postupuje chronologicky od začátku do konce.
- **Žák si připraví a použije poznámky tak, aby to nerušilo jeho projev ke spolužákům** – žák nechce připravené věty ze sešitu, ale má je před sebou pouze pro případ, že by se o připravený text potřeboval opřít, při svém projevu udržuje oční kontakt se svým spolužákem.
- **Žák mluví výrazně, nahlas a zřetelně, aby mu adresát dobře rozuměl, ovládá mimiku i gesta.**
- **Žák verbálně i neverbálně dává najevo porozumění pro pocity druhého** – přitakává, udržuje s druhým oční kontakt a svou mimikou dává najevo vstřícnost
- žák se ujišťuje, že druhému porozuměl tím, že klade mluvčímu doplňující otázky – v případě, že žák něčemu nerozumí, zeptá se anglicky spolužáka, jak to myslel.

Kompetence sociální a personální:

- **Žák podle svého uvážení využívá zpětnou vazbu pro své další jednání** – vyslechne si, co říkají o jeho domácí přípravě spolužáci či učitel a v případě zájmu požádá o radu, jak svou další domácí přípravu případně zlepšit.

Kompetence občanské:

- **Žák vyjadřuje své vlastní pocity, nedotýká se citů druhých v různých situacích** – žák nereaguje na věty svých spolužáků opovržlivě a neposmívá se jim.
- **Žák v různých situacích, kde nejsou stanovená pravidla, se chová tak, aby neobtěžoval a neškodil, respektuje, že jeho svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého** – při rozhovoru se spolužákem dbá na to, aby hlasitost jeho řeči nerušila ostatní spolužáky.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- možnost využití elektronického slovníku v případě, že se v některém proslovu žáků objeví neznámá anglická slovíčka
- při častých chybách v proslovu žáků – možnost vrátit se k zobrazeným pravidlům pro tvorbu předpřítomného času prostého a pravidla žákům ještě objasnit
- v případě zájmu žáků může učitel prostřednictvím počítače nahrát projev některého z žáků a poté jen žákovi pustit

List č. 12: Příslovce používaná s předpřítomným časem prostým – seznámení se s jejich českým překladem a umístěním ve větě:

 Adverbs (příslovce):

Have you **ever** been to Great Britain?
Have you seen him **yet** ?

I have **never** been there.
I haven't done it **yet** .

She has **just** cooke lunch.
He has **already** come.
I have **recently** been there.
We have lived here **for** twenty years.
I have known him **since** 1990.

LOOK UP THE ADVERBS IN YOUR DICTIONARY

CLICK HERE TO USE AN ELECTRONIC DICTIONARY

Úkolem tohoto pracovního listu je seznámit žáky s anglickými příslovci používanými s předpřítomným časem prostým a pravidly jejich umístění v anglických větách.

Popis činnosti:

Žáci pracují ve skupině (3 až 4 žáci). Jejich úkolem je vyhledat český význam anglických příslovcí zobrazených na ploše interaktivní tabule v různých slovnících. K dispozici mají anglický, český, anglicko-český, a výkladový slovník. Elektronický slovník, na který odkazuje hypertextový odkaz na pracovním listu mohou využít jednotlivé skupiny po vystřídání. Žáci porovnají zjištěné překlady z různých slovníků a jako skupina se shodnou na nejpřesnějších překladech příslovcí pro předpřítomný čas prostý. Nakonec sdělí postupně každá skupina, k jakým závěrům došla a třída jako celek se společně s učitelem shodne na překladech těchto příslovcí. Poté si žáci nalepí učitelem okopírovaná pravidla umístění příslovcí ve větách do svých sešitů a připíší si k nim jejich české ekvivalenty, na kterých se společně jako třída shodli.

Vyučovací metody:

Expoziční metody: Metoda slovní - Metoda práce se slovníkem

Metoda slovní - Dialogická metoda – Diskuse

Expoziční metoda – Metoda slovní - Metoda práce se slovníkem

Postupy, při kterých je podstatou činnosti práce s textem a kde zdrojem poznání je především slovo, můžeme vyčlenit jako skupinu metod práce s tištěným textem. Většinou se tyto postupy uplatňují společně s jinými, případně jsou přímo součástí jiné metody. Práce s textem, tedy i se slovníkem může mít dvojí povahu: a) reproduktivní, kdy se žák učí informacím, které jsou v textu (slovníku) obsaženy, b) produktivní, kdy text podněcuje tvořivou činnost žáka. Důležitým úkolem učitele anglického jazyka je postupně rozvíjet dovednosti žáků pracovat samostatně, a tvořivě se slovníkem, aby byl žák schopen sám vyhledat potřebný překlad či výklad hledaného významu. Osvojování metod práce se slovníkem je předpokladem dalšího sebevzdělávání a seberozvoje žáků (A. Vališová, 2007, s. 199 – 200). Dle výše uvedeného lze tedy tuto metodu uplatnit pouze v případě, že si je učitel jist, že žáci již umí samostatně a tvořivě se slovníky pracovat. Tato metoda napomáhá žákům, aby si práci se slovníkem po určité době opět zopakovali a procvičili, umožňuje jim dokázat si, že oni sami jsou schopni vyhledat určitý výraz ve slovníku a žáci si tak prostřednictvím této metody posilují důvěru v sebe samé. Učitel vede žáky k tomu, aby nebyli pouze pasivními posluchači a diváky, ale aby prostřednictvím své vlastní aktivity získali určité znalosti a dovednosti.

Metoda slovní - Dialogická metoda – Diskuse

Metody dialogické předpokládají slovní interpretaci mezi učitelem a žáky – nejen dvoustrannou, ale i mnohostrannou, nejen jednosměrnou, ale i vícesměrnou. Podstatou dialogických metod je rozhovor, dialog, diskuse. Využití těchto metod umožňuje plnit, jak cíle základní vzdělávací, tak cíle další jako například obhajování stanovisek, spolupráce, zapojení se do týmového řešení problémů, utváření příjemné atmosféry v týmu, apod. Dialogické metody mohou být využity samostatně či ve spojení s jinou metodou (A. Vališová, 2007, s. 200 – 201). J. Skalková (1999) ve svém díle *Obecná didaktika* uvádí diskusi jako: „vzájemný rozhovor mezi všemi členy skupiny, v němž jde o vyjasnění stanovené problematiky.“ Diskuse umožňuje žákům, aby si nové poznatky osvojili samostatnou činností a také rozvíjí jejich komunikativní dovednosti. Prostřednictvím společné činnosti žáci rozvíjí sociální vztahy mezi členy skupiny a školní třídy. Úkolem učitele je v první řadě jasně formulovat úkol, dále potom taktně aktivizovat pasivnější žáky, vytvářet atmosféru, ve které by se žáci nebáli sdělit své názory a podporovat a řídit diskusi (J. Skalková, 1999, s. 176). Metoda diskuse byla zvolena jako pokračování metody práce se slovníky, protože právě prostřednictvím metody práce se slovníky se žáci připravili na problém (nejvhodnější výběr překladu anglických příslovců), o kterém budou diskutovat. Prostřednictvím diskuse si žáci osvojí nejen komunikativní, ale též sociální, personální a občanské kompetence. Tato metoda by měla žáky motivovat k aktivitě ve vyučovací hodině a případně vzbudit zájem žáků.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák aktivně využívá různé zdroje informací** (anglicko-český, výkladový, elektronický slovník, vyhodnotí a obhájí, který z použitých zdrojů je pro danou situaci (překlad příslovce typického pro předpřítomný čas prostý) nejefektivnější.

Kompetence komunikativní:

- **Žák si z různých zdrojů vybere takové informace, které podle svého úsudku (úsudku skupiny) potřebuje k dalšímu řešení úkolu, porovná je s informacemi, které již měl k dispozici, a propojí je** – žáci porovnávají vyhledané české významy příslovců v různých slovnících, tyto významy

porovnávají a na základě diskuse ve skupině vybírají ty nejvhodnější významy pro daná příslovce.

- **Žák pozná, když si informace protiřečí a v různých zdrojích si ověřuje, zda jsou informace pravdivé** – v případě, že slovníky udávají zcela rozlišné významy, dokáže se za pomoci jiného zdroje ujistit, který z významů je ten vhodný.
- **Žák se vyjadřuje tak, aby mu ostatní rozuměli, používá pro to jednoznačná a výstižná pojmenování, staví souvislé a přehledné věty a souvětí.**
- **Žák rozlišuje, co chce sdělit, v jaké situaci to sděluje a komu to sděluje, a v závislosti na tom použije vhodné jazykové prostředky** – diskutuje-li žák o vhodném českém překladu příslovce se žáky, mluví jinak, než diskutuje-li s učitelem či jiným dospělým.
- **Žák dává druhým najevo, že jim naslouchá tím, že s nimi udržuje oční kontakt, svou mimikou dává najevo vstřícnost.**
- **Žák se ujišťuje, že druhému porozuměl tím, že klade mluvčímu doplňující otázky po smyslu sdělení či parafrázuje to, co druhý řekl** – například: „Myslel jsi tím tedy to, že...“, „Jestli jsem tě správně pochopil, říkáš, že...“, apod.
- **Žák v diskusi využívá myšlenky druhých jako východiska pro svá sdělení a navazuje na ně, povzbuzuje skupinu k produkování dalších nápadů, názorů, iniciativně přichází s vlastními nápady.**
- **Žák zaujímá určité stanovisko konstruktivním způsobem, tedy způsobem, kterým neřeší své osobní vztahy, ale kterým se zabývá podstatou věci.**
- **Žák směřuje své nápady a otázky k jádru diskuse, snaží se neoddalovat se od jádra diskuse, diskutuje k věci.**
- **Žák se zamýšlí nad názory a pohledy jiných, které se liší od jeho vlastních a následně přehodnocuje či potvrzuje svůj názor.**
- **Žák při jednání s druhými dbá na to, aby je neurazil a nedotkl se jejich přesvědčení.**
- **Žák obhazuje svůj názor asertivním způsobem, překládá konkrétní argumenty.**

Kompetence sociální a personální:

- **Žák analyzuje ve skupině problémovou situaci a určí, co je úkolem** – žák společně se spolužáky ve skupině probere vlastními slovy, čeho se zadaný úkol týká dříve, než na úkolu začne pracovat.
- **Žáci si rozdělí ve skupině úkol na části a každý z žáků přijme svou část včetně zodpovědnosti za její plnění** (žáci si určí v jakém slovníku kdo vyhledá zadaný překlad příslovce) a poté o výsledcích své práce informuje ostatní, je třeba, aby každému z žáků byla přidělena nějaká role.
- **Žáci si k zadanému úkolu vytváří kritéria toho, jak bude vypadat dobře odvedená práce.**
- **Žáci upraví pracovní místo tak, aby se skupině dobře pracovalo** – žáci si navzájem při své práci nepřekáží a neomezují ostatní spolužáky.
- **Žák si stanoví s ostatními časy pro splnění úkolů** (harmonogram práce) – je třeba, aby si skupina hlídala nejen čas, který byl učitelem určen, ale aby si také určila mezipřestávky pro kontrolu dílčích úkolů ve skupině a následnou diskusi.
- **Žáci se postarají o hotové dílo** – žáci hotové dílo (zjištěné překlady příslovce) prezentují před celou třídou a po závěrečné diskusi ve třídě si na základě rozhodnutí celé třídy zapisují nejvhodnější české překlady příslovce do svých sešitů.
- **Žák dotahuje celý úkol do konce** – včetně vyhodnocení výsledků úkolu či uklidu svého místa (vrácení slovníků na původní místa).
- **Žák v případě potřeby nabízí svou pomoc** – když si žák všimne, že některý ze spolužáků si neví rady s tím, jak hledaný význam ve slovníku najít, nabídne mu pomoc či radu.
- **Žák reflektuje a hodnotí práci svého týmu, jednotlivců i sebe podle kritérií, která si skupina vytvořila ve fázi přípravy.**
- **Žák společně s ostatními hledá nejlepší návrhy na to, co by se příště mělo dělat stejně a co jinak** – v závěrečné diskusi ve skupině jsou žáci učitelem požádáni, aby se zamysleli a následně druhým sdělili, co se jim při práci povedlo a čeho využít při příští práci ve skupině a kde se případně vyskytly problémy a jak se z nich poučit pro příští skupinovou práci.
- **Žák se raduje z úspěchu celé skupiny i v případě, že se na něm přímo nepodílel nebo když zvítězilo řešení, které sám neprosazoval** – nepodléhá žádným rivalitám ani osobním preferencím ve vztahu ke spolužákům, oceňuje

práci ostatních na základě jejich vykonané práce a práce přínosné pro skupinu, nikoliv na základě preference určitých spolužáků.

- **Žák se zdržuje opovržení a posměšků nad prací druhých, mluví o výsledku práce druhých, nikoliv o jejich vlastnostech či povaze osoby** – žák neuráží své spolužáky, ani jejich práce a při jednání s druhými dodržuje zásady slušného chování.
- **Žák při nezdaru či obtížích neshazuje vinu na druhé** – skupina se společně snaží najít příčiny problému či nezdaru a společnými silami se též snaží tento problém vyřešit.
- **Žák podle svého uvážení využívá zpětnou vazbu pro své další jednání** – na základě diskuse ve skupině či ve třídě si žák vyslechne, co o něm říkají druzí a na základě vlastního uvážení se potom rozhoduje, jak případně změnit své další jednání s ostatními.
- **Žák pojmenuje své emoce v daném okamžiku, omluví se při jejich neovládání ve skupině** – v případě, že se žák neovládne a zachová se k ostatním nepřiměřeně, dokáže se jim poté omluvit a při další podobné situaci se pokusí zvládnout své emoce.

Kompetence občanské:

- **Žák respektuje druhé, názory nebo přesvědčení druhých přijímá jako možné, svůj názor předkládá jako jen z možných.**
- **Žák se chová tak, aby neobtěžovat a neškodil ostatním, respektuje, že jeho svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého** – neruší ostatní svou přílišnou hlasitostí, v případě potřeby využití elektronického slovníku, počká, až jen využije žák, který s ním právě pracuje, apod.
- **Žák nepoužívá násilné řešení sporů a odmítá agresi proti sobě nebo proti třetí osobě.**

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- učitel má možnost příslovce a pravidla jejich umístění ve větách žákům nejen sdělit, ale také přehledně ukázat na ploše interaktivní tabule, v případě potřeby může učitel využít virtuálního zvýrazňovače či pera a zobrazená pravidla žákům ještě upravit pro jejich potřeby
- možnost využití elektronického slovníku pomocí hypertextového odkazu

- možnost okopírování pravidel pro žáky, žáci si nemusí vypisovat tato pravidla do svých sešitů, stačí pouze, když si k příslovcím přepíší jejich české překlady, na kterých se žáci s učitelem shodli

List č. 13 – Příslowce – cvičení pro kontrolu osvojení příslovcí pro předpřítomný čas prostý a jejich umístění ve větě:

 Adverbs - practice:

- ★ 1. I have ..... done my homework.
- ★ 2. She hasn't met him .....
- ★ 3. We have been here ..... one hour.
- ★ 4. They have had this car ..... Monday.
- ★ 5. Have you ..... eaten Chinese meal?
- ★ 6. Has Susan washed the dishes .....?
- ★ 7. Tom has ..... come home.

 Right solution

already for since never yet ever yet

Úkolem tohoto pracovního listu je, aby si žáci za pomoci cvičení zobrazeného na ploše interaktivní tabule procvičili příslovce pro předpřítomný čas prostý a jejich umístění ve větách.

Popis činnosti:

Žáci na základě osvojených příslovcí pro předpřítomný čas prostý doplňují příslovce do vět zobrazených na ploše interaktivní tabule a ověřují si tak, zda správně pochopili a osvojili si významy příslovcí, které vyhledali ve slovnících. Učitel žákům cvičení zobrazené na ploše interaktivní tabule předem zkopíruje. Ve vyučovací hodině si jej žáci nalepí do svých sešitů a nejprve sami, popřípadě ve dvojici zkusí cvičení vyplnit. Poté chodí vybraní žáci jednotlivě k tabuli a ostatní spolužáci kontrolují, zda žák doplňující příslovce na ploše interaktivní tabule doplnil příslovce správně.

Vyučovací metoda:

Fixační metoda – Písemné cvičení

Prostřednictvím tohoto pracovního listu si žáci procvičí učivo probírané ve vyučovací hodině – příslovce pro předpřítomný čas prostý a zároveň si ověří, zda porozuměli významům příslovcí, které si vyhledali ve slovnících a jejich umístění ve větách. Jedná se o první procvičování těchto pravidel, tudíž i cvičení je jednoduché s nenáročnými myšlenkovými úkoly.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák nevnímá svou chybu jako selhání a ostudu, ale vidí v ní příležitost k učení, hledá a nalézá způsoby její nápravy** – při společné kontrole cvičení si žáci opravují případné chyby ve svých sešitech, učitel upozorní předem, že cvičení není na známky, slouží pouze k tomu, aby se žáci ze svých chyb poučili, napravili je a v dalším cvičení se jich vyvarovali.
- **Žák vytváří kritéria pro hodnocení své práce, ústně se sám ohodnotí** – na konci cvičení učitel požádá žáky, aby před třídou svou práci na cvičení ústně ohodnotili. Autoevaluaci svých výsledků mohou žáci též provést ve dvojicích.
- **Žák sám rozpozná, co konkrétně se ještě potřebuje naučit, formuluje otázky, kterými se zeptá na to, co neumí** – po společné kontrole cvičení dává učitel žákům příležitost zeptat se na nejasnosti, které jim při práci na cvičeních a jejich kontrole vyvstaly.

Kompetence komunikativní:

- **Žák mluví nahlas a zřetelně k adresátům** – žáci zapisující správná řešení do cvičení na ploše interaktivní tabule přečtou třídě doplněnou větu. Pro porozumění projevu žáka je tedy třeba, aby žák mluvil nahlas a zřetelně.
- **Žák obhazuje svůj názor asertivním způsobem, předkládá konkrétní argumenty** – v případě žakovy chyby, spolužáci upozorní žáka na chybu a ten se snaží ostatním vysvětlit, proč doplnil do věty právě toto příslovce. Neprojevuje se výroky jako: „Já to mám dobře, kup si brýle.“ nebo „Á pán je nejchytřejší ze všech.“, apod., jedná s ostatními dle pravidel slušného chování.

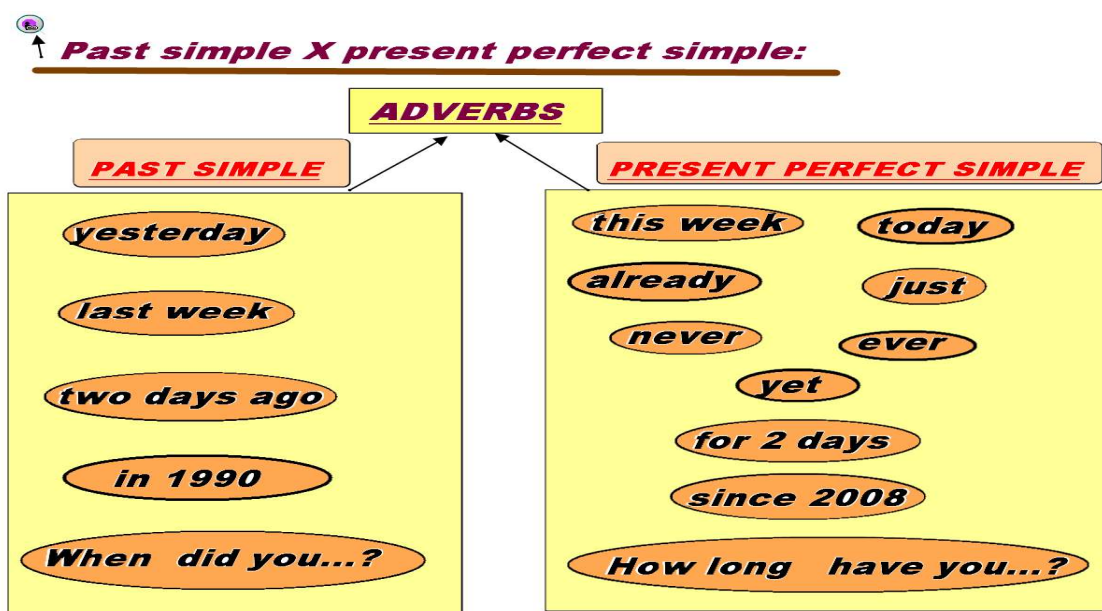
Kompetence sociální a personální:

- **Žák si stanovuje cíle pro sebezlepšení a vydrží usilovat o jejich dosažení** – na konci cvičení po autoevaluaci mají žáci za úkol zamyslet se nad tím, v čem jsou si jistí a v čem se ještě potřebují zlepšit a jakým způsobem hodlají posilovat svou dosavadní jistotu a zlepšovat své znalosti a dovednosti.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- v případě potřeby je možné se vrátit k probíraným pravidlům umístění příslovcí ve větách a s pomocí pracovního listu s těmito pravidly si ujasnit případné nejasnosti
- možnost ověření si správnosti řešení cvičení pomocí hypertextového odkazu RIGHT SOLUTION
- žáci pomocí virtuálního fixu přenesou příslovce zobrazená pod cvičením do správné věty, nemusí vypisovat celé věty na tabuli

List č. 14: Grafické znázornění a uspořádání pravidel používání příslovcí pro dva odlišné časy v anglickém jazyce – předpřítomný čas prostý a minulý čas prostý :

Úkolem tohoto pracovního listu je pomoci žákům lépe si ujasnit a uspořádat již dříve získané informace o pravidlech využívání příslovcí v předpřítomném čase

prostém a minulém čase prostém a zároveň podnítit a aktivizovat jejich pozornost pomocí grafického znázornění těchto pravidel.

Popis činnosti:

Žáci sledují graf zobrazený na ploše interaktivní tabule, který znázorňuje typická anglická příslovce pro předpřítomný a minulý čas prostý. Učitel prochází se žáky jednotlivá příslovce a opakuje jejich české překlady a pomáhá tak žákům ujasnit si, která příslovce jsou typická pro předpřítomný či minulý čas prostý. Poté učitel za pomoci hypertextového odkazu TRY ALONE (ZKUS SÁM) zobrazuje před žáky prázdnou tabulku s oběma časy a úkolem žáků je rozházená příslovce pod tabulkou seřadit správně do tabulky, buď pro předpřítomný čas prostý či minulý čas prostý. Žáci tak mají možnost ověřit si, jak dávali při učitelově popisu příslovci pozor a nakolik si sami příslovce osvojili.

Vyučovací metody: Motivační metoda – Průběžná motivační – Grafické znázornění

Expoziční metoda – Demonstrace a popis

Fixační metoda – Doplnňovací cvičení

Motivační metoda – Průběžná motivační metoda – Grafické znázornění

Úkolem grafického znázornění je aktivizovat pozornost žáků, která během vyučovací hodiny poklesla, zároveň toto znázornění pomáhá žákům lépe se orientovat v rozdílech a uvědomit si rozdíly mezi oběma časy (předpřítomným časem prostým a minulým časem prostým).

Expoziční metoda – Demonstrace a popis

Učitel využívá demonstrace učiva k tomu, aby zapojil i jiné smysly žáků, než jejich pouhý sluch. Prostřednictvím demonstrace tak působí na více smyslů žáků a vytváří tak předpoklady pro to, aby si lépe učivo zapamatovali. Pouhá demonstrace však nestačí, proto učitel pravidla zobrazená na ploše interaktivní tabule též popisuje a vysvětluje.

Fixační metoda – Doplnňovací cvičení

Hypertextový odkaz odkazuje žáky na doplnňovací cvičení, ve kterém mají žáci možnost procvičit si učivo dříve učitelem demonstrované a popisované a ověřit si tak, nakolik tomuto učivu porozuměli a osvojili si jej. Vybraní žáci jednotlivě přiřazují příslovce do tabulky k časům, po doplnění celá třída kontroluje a hodnotí, zda je cvičení doplněno správně, případné chyby opraví.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák nevnímá svou chybu jako selhání a ostudu, ale vidí v ní příležitost k učení, hledá a nalézá způsoby její nápravy** – při společné kontrole cvičení si žáci, kteří udělali chybu, uvědomí, kde a v čem udělali chybu a z této chyby se poučí a vyvarují v dalších cvičeních.
- **Žák sám rozpozná, co konkrétně se ještě potřebuje naučit, formuluje otázky, kterými se zeptá na to, co neumí** – po společné kontrole cvičení dává učitel žákům příležitost zeptat se na nejasnosti, které jim při práci na cvičeních a jejich kontrole vyvstaly.
- **Žák dokáže vysvětlit smysl toho, proč si osvojuje a zpracovává různé druhy poznatků a dovedností a jak by se daly využít v jeho dalším studiu nebo osobním životě** – dokáže vysvětlit, že příslovce mu pomáhají rozumět anglickému textu a zároveň tvořit anglické věty v předpřítomném i minulém čase prostém a s pomocí těchto příslovcí i obou časů má žák možnost dorozumět se s anglicky mluvící osobou při běžné každodenní situaci.

Kompetence sociální a personální:

- **Žák si stanovuje cíle pro sebezlepšení a vydrží usilovat o jejich dosažení** – na konci cvičení po autoevaluaci mají žáci za úkol zamyslet se nad tím, v čem jsou si jistí a v čem se ještě potřebují zlepšit a jakým způsobem hodlají posilovat svou dosavadní jistotu a zlepšovat své znalosti a dovednosti.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- učitel má možnost žákům rozdíly mezi předpřítomným časem prostým a minulým časem prostým nejen sdělit, ale také přehledně ukázat na ploše interaktivní tabule, v případě potřeby může učitel využít virtuálního zvýrazňovače či pera a zobrazená pravidla žákům ještě upravit pro jejich potřeby
- kliknutím na hypertextový odkaz TRY ALONE (ZKUS SÁM) se před žáky zobrazí příslovce pro jednotlivé časy pod tabulkou a úkolem žáků je přesunou pomocí virtuálního fixu tato příslovce do tabulky pro příslušný čas – rychlá zpětná vazba

- žáci nemusí celý pracovní list opisovat do svých sešitů, učitel jim může list vytisknout, či vypálit na CD společně s dalšími pracovními listy

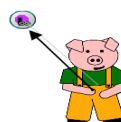
List č. 15 – Písemná zkouška:

Past simple X present perfect simple:

****Fill in the right tense:***

1. They ..... never ..... (be) to Australia.
2. Tom ..... (write) a letter to him yesterday.
3. I ..... just ..... (hear) about it.
4. We ..... (not/see) them last week.
5. Our family ..... (move) here in 2005.
6. They ..... (live) here for five years.
7. How long ..... you ..... (know) Susan?
8. When ..... you ..... (come) yesterday?
9. Jane ..... (not/drive) a car yet.
10. My parents ..... (buy) it today.

Úkolem tohoto pracovního listu je ověřit, zda si žáci správně osvojili příslovce pro předpřítomný čas prostý a pomocí těchto příslovcí a příslovcí pro minulý čas prostý dovedou rozlišit oba dva časy jak v překladu anglických vět, tak také ve vlastních vytvořených větách. Žáci zaznamenávají své odpovědi do nakopírovaných testů a po jejich vyplnění je odevzdávají učiteli. Tento pracovní list má sloužit jak žákům, tak učitelům. Žáci by se na základě výsledků jejich testu měli být schopni zamyslet nad tím, zda probíranému učivu porozuměli a správně si jej osvojili. Učitel se za pomoci výsledků testu rozhoduje o struktuře dalších vyučovacích hodin. V případě špatných výsledků volí v dalších vyučovacích hodinách více cvičení na procvičení a zopakování příslovcí typických pro oba dva časy a rozdíly mezi předpřítomným časem prostým a minulým časem prostým. V případě dobrých výsledků se učitel v dalších vyučovacích hodinách věnuje hlouběji předpřítomnému času prostému.

Popis činnosti:

Žáci mají za úkol doplnit do anglických vět, dle dříve osvojených pravidel, chybějící čas (minulý čas prostý X předpřítomný čas prostý). Své odpovědi zaznamenávají do nakopírovaného testu a po skončení testu papír odevzdávají učiteli. Slíbenou odměnou je pro žáky známka výborná za zcela správné řešení. Ostatní

výsledky testů jsou pouze orientační pro učitele a žáky a do klasifikace se nezapočítávají. Po testu následuje okamžitá zpětná vazba (pomocí hypertextového odkazu SOLUTION), která žákům umožní ihned zkontrolovat si, jaké je správné řešení cvičení. Po kontrole výsledků testu jsou žáci vyzváni učitelem k tomu, aby se zamysleli nad výsledky svého testu, vlastními chybami a jejich příčinami a stanovili si cíle pro své sebezlepšení. Poté jsou někteří z žáků vyzváni, aby vyjádřili své pocity z dosažených výsledků před celou třídou.

Vyučovací metoda:

Klasická diagnostická metoda – Písemný test

Žákům i učiteli by tato vyučovací metoda měla sloužit k diagnostice znalostí a dovedností, které si žáci v této i předchozích vyučovacích hodinách osvojili. Žáci mají možnost poznat své silné a slabé stránky a na základě výsledků testu se potom zaměřit na ty slabé a snažit se je posílit. Učiteli poskytují výsledky testu možnost zamyslet se nad účelností vyučovacích metod využitých v jeho vyučovací hodině a zároveň si učitel na základě těchto výsledků může lépe plánovat další vyučovací hodiny, navazující na tuto vyučovací hodinu.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák rozpozná, jaké metody a způsoby učení jsou pro něj nejefektivnější, a vědomě je používá** – na základě různých metod obsažených ve vyučovací hodině má žák možnost posoudit na základě výsledků testu, které metody a způsoby učení mu vyhovují a při dalších úkolech používá ty, které se mu osvědčily.
- **Žák přezkoumává silné i slabé stránky svého učebního procesu, rozpozná překážky a problémy v učení, diskutuje o nich a takové rozhovory sám iniciuje, přijímá podporu, rady, zpětnou vazbu i kritiku a vytvoří plán dalšího zlepšování** – žáci jsou v závěru požádáni učitelem o to, aby se zamysleli nad výsledky svého testu, někteří žáci své pocity z výsledku vyjadřují před třídou, na tato vyjádření poté mohou reagovat spolužáci nějakou radou, podporou, případně kritikou.
- **Žák zjistí příčinu vlastní chyby, nevnímá ji jako selhání a ostudu, nenechá se jí odradit, ale rozpozná v ní příležitost k učení.**

- **Žák se ústně i písemně ohodnotí, průběžně tento stav aktualizuje, rozpozná svůj vlastní pokrok i stagnaci.**

Kompetence sociální a personální:

- **Žák si stanovuje cíle pro sebezlepšení a vydrží usilovat o jejich dosažení – žák se snaží dále rozvinout v tom, v čem je silný a zlepšit se v tom, v čem je slabší.**
- **Žák podle svého uvážení využívá zpětnou vazbu pro své další jednání – nevnímá připomínky druhých k jeho práci a výsledků jako kritiku, ale zamýšlí se nad tím, co mu druzí říkají a svým dalším jednáním.**

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- hypertextový umožňuje žákům okamžitě po napsání testu vidět správné řešení – okamžitá zpětná vazba
- v případě nejasností – možnost opět zobrazit probíraná příslovce pro předpřítomný a minulý čas prostý a žákům s pomocí tohoto pracovního listu objasnit některé z nejasností

List č. 16 – Domácí úkol:

Homework - Conversation:

Work in pairs and sort out the conversation:

Student A - questions:

1. Jane, has your life changed a lot since you became a star?

.... And have you met someone special?

.... Have you been there before?

.... Did they? Tell me, when did you have your first hit single?

.... A new house? When did you move?

.... And where are you going next?

.... Have you just come back from somewhere nice?

.... How has it changed?

.... Which countries did you visit?

Student B - answers:

.... I went to Spain, France, Italy, Greece.

.... I was about three years ago. It was called "I've met someone special".

.... No, I haven't, but the fans there really like my new single.

.... Oh, I've been in my place since last summer. It's near the airport. I travel a lot now.

.... To Russia!

.... Well, I've made a lot of money so I live in a big house now and ....

.... Yes, I have. But I'm not going to tell you anything more!

1. Yes, It certainly has!

.... Yes, I've been on tour in Europe.

Úkolem tohoto pracovního listu je pomoci žákům procvičit si učivo probírané ve vyučovací hodině – rozdíl mezi předpřítomným časem prostým a minulým časem prostým. Domácí úkol zobrazený na ploše interaktivní tabule slouží učiteli jako názorná ukázka toho, jak při vypracování domácího úkolu postupovat.

Popis činnosti:

Žáci sledují zadání domácího úkolu na ploše interaktivní tabule a v případě potřeby si zadání domácího úkolu zaznamenávají do svých sešitů. Okopírovaný papír s domácím úkolem si žáci lepí do svých sešitů, aby jej neztratili. Učitel pomocí předlohy domácího úkolu na ploše interaktivní tabule vysvětluje žákům, jak postupovat v řešení domácího úkolu (Podle toho, v jakém pořadí se rozhovor odehrává, přiřazuje žáci k otázkám a odpovědím čísla, vždy stejné číslo k otázce a k ní patřící odpovědi, viz. předloha. Žáci číslovají číslicemi od 1 do 9.). Žáci se ptají na případné otázky ohledně domácího úkolu. V případě více nejasností ohledně domácího úkolu, požádá učitel žáky, aby se zamysleli nad pokračováním rozhovoru a pokusili se označit následující otázku s příslušnou odpovědí číslem 2 a vysvětlili druhým, proč právě touto otázkou rozhovor pokračuje. Žáci tak mají možnost názorně si zkusit, jak budou domácí úkol řešit a případně se zeptat na další nejasnosti ohledně domácího úkolu.

Poté učitel připomene pravidla domácího úkolu:

- žák vypracuje domácí úkol na papír s domácím úkolem nalepený v sešitu
- žák si připraví rozhovor se spolužákem na základě vypracovaného domácího úkolu a rozhovor společně se spolužákem předvede před třídou
- úkol tedy musí být vypracován písemně a zároveň připraven ústně
- v případě, že žák není spokojen s tímto rozhovorem, vytvoří si se spolužákem vlastní rozhovor, který předvede před třídou

Vyučovací metoda:

Fixační metoda – Domácí úkol

Prostřednictvím tohoto domácího úkolu si žáci mají sami vyzkoušet a ověřit, zda porozuměli a správně si osvojili typická příslovce pro předpřítomný a minulý čas prostý, a zda dovedou pomocí těchto příslovcí a pravidel sestavit rozhovor v obou dvou časech. Posléze mají možnost v další vyučovací hodině vytvořit si svůj vlastní rozhovor se spolužákem za použití obou procvičených časů, aby hlouběji procvičili probírané učivo.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák rozpozná, jaké metody a způsoby učení jsou pro něj nejefektivnější, a vědomě je používá** – žák využije při přípravě domácího úkolu takových metod

a způsobů učení, které se mu osvědčily na základě vyzkoušení a vyhodnocení různých způsobů učení.

- **Žák dodržuje psychohygienu učení** – na vyučování se připravuje průběžně a vhodně střídá přípravu s odpočinkem a relaxací.
- **Žák aktivně využívá různé zdroje informací** – v případě nejasností může žák při své domácí přípravě využít internet, učebnici, anglicko-český slovník, apod.

Kompetence komunikativní:

- **Žák si připraví a použije poznámky k rozhovoru tak, aby to nerušilo jeho projev ke spolužákům** – žák nečte slovo od slova ze sešitu, rozhovor má před sebou a při rozhovoru jej může využít, avšak dbá na to, aby při svém projevu udržoval oční kontakt se svým spolužákem a nebyl k textu rozhovoru připoután po celou dobu jeho sdělení.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- žáci vidí a zároveň slyší zadání domácí úkolu – působení na více smyslů žáků
- žáci mají možnost vidět příklad, jak by měl úkol vypadat
- při kontrole domácího úkolu v další vyučovací hodině lze zadání domácího úkolu opět použít v elektronické podobě
- učitel má možnost žákům úkol vytisknout a upevnit žákům na nástěnku do třídy, případně jej umístit na webové stránky školy
- možnost umístění celé vyučovací hodiny na webové stránky školy, aby si žáci v případě potřeby mohli pravidla a cvičení znovu zopakovat a procvičit, případně chybějící žáci učivo doplnit

List č. 17 – Cvičení navíc – v případě zbylého času ve vyučovací hodině

Revision – present perfect simple X past simple

Fill in missing words:

1. *Have you ever eaten this meal? No, I .....*
2. *We haven't met him .....*
3. *..... did you write it? I wrote it on Saturday.*
4. *I have ..... been to Egypt. I don't like this country.*
5. *Susan has ..... in this house for five years.*
6. *Tom ..... this movie last Sunday.*
7. *How ..... have you known them?*
8. *I'm happy because I have ..... done homework.*
9. *Didn't you forget to tell me anything? Yes, I .....*
10. *They have been friends ..... their children were born.*

SOLUTION

Úkolem tohoto pracovního listu je, v případě zbylého času ve vyučovací hodině, pomoci žákům hlouběji si procvičit použití předpřítomného a minulého času prostého ve větách. Nepoužije-li učitel toto cvičení v této vyučovací hodině, má možnost jej využít v další vyučovací hodině.

Popis činnosti:

Žáci pracují ve dvojicích a společnými silami zapisují chybějící slova ve cvičení do svých sešitů. Po vypracování cvičení společně s učitelem kontrolují své odpovědi podle pracovního listu se správným řešením, na který odkazuje hypertextový odkaz SOLUTION (řešení). V průběhu kontroly řešení cvičení si žáci opravují případné chyby ve svých sešitech. Na závěr jsou žáci požádáni, aby se zamysleli nad výsledky řešení cvičení, vlastními chybami a jejich příčinami a stanovili si cíle pro své sebezlepšení. Poté jsou někteří z žáků vyzváni, aby vyjádřili své pocity před třídou.

Vyučovací metoda:

Fixační metoda – Písemné doplňovací cvičení

Prostřednictvím tohoto pracovního listu si žáci hlouběji procvičí učivo probírané nejen v této, ale i v minulých vyučovacích hodinách. Jedná se tedy o souhrnné cvičení, prostřednictvím kterého si žáci procvičují širší rozsah svých znalostí a dovedností.

Klíčové kompetence:

Kompetence k učení:

- **Žák nevnímá svou chybu jako selhání a ostudu, ale vidí v ní příležitost k učení, hledá a nalézá způsoby její nápravy** – při společné kontrole cvičení si žáci opravují případné chyby ve svých sešitech, učitel upozorní předem, že cvičení není na známky, slouží pouze k tomu, aby se žáci ze svých chyb poučili, napravili je a v dalším cvičení se jich vyvarovali.
- **Žák vytváří kritéria pro hodnocení své práce, ústně se sám ohodnotí** – na konci cvičení učitel požádá žáky, aby před třídou svou práci na cvičení ústně ohodnotili.
- **Žák sám rozpozná, co konkrétně se ještě potřebuje naučit, formuluje otázky, kterými se zeptá na to, co neumí** – po společné kontrole cvičení dává učitel žákům příležitost zeptat se na nejasnosti, které jim při práci na cvičeních a jejich kontrole vyvstaly.

Kompetence komunikativní:

- **Žák obhájí svůj názor asertivním způsobem, předkládá konkrétní argumenty** – žáci při práci ve dvojici dodržují pravidla slušného chování a svůj názor a přesvědčení prosazují asertivně, bez použití jakýchkoliv prvků agresivity.

Kompetence sociální a personální:

- **Žák si stanovuje cíle pro sebezlepšení a vydrží usilovat o jejich dosažení** – na konci cvičení po autoevaluaci mají žáci za úkol zamyslet se nad tím, v čem jsou si jistí a v čem se ještě potřebují zlepšit a jakým způsobem hodlají posilovat svou dosavadní jistotu a zlepšovat své znalosti a dovednosti.

Výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- hypertextový odkaz SOLUTION umožňuje žákům okamžitě po napsání testu vidět správné řešení – okamžitá zpětná vazba
- v případě nejasností – možnost opět zobrazit probírané učivo a žákům objasnit některé z nejasností v testu

Pozn.: Při rozpracování klíčových kompetencí v obou vyučovacích hodinách jsem vycházela z publikace Klíčové kompetence v základním vzdělávání (VÚP, 2007).

3.3 Hodnocení průběhu vyučovacích hodin

1. vyučovací hodina:

Tato vyučovací hodina proběhla dobře. Dle mého názoru si žáci osvojili předpřítomný čas prostý tak, aby dokázali vytvořit jednoduché věty v předpřítomném čase prostém. Sokratovská metoda, zabrala více času, než jsem předpokládala. Žákům samotným se nepodařilo přijít na to, jak z textu vyvodit pravidla pro tvorbu předpřítomného času prostého, přestože jsem je v úvodu vyučovací hodiny navedla na nepravdivá slovesa – přičestí trpné. Proto jsem žáky s pomocí připravených návodných otázek navedla správným směrem k řešení a poté se již žákům toto pravidlo podařilo objevit. Pravděpodobně bude zapotřebí příští vyučovací hodinu více zdůraznit význam přičestí trpného pro předpřítomný čas prostý. Žáky velmi zaujala hra, aktivovala je natolik, že byli schopni udržet plnou pozornost na písemnou zkoušku a zadání domácího úkolu. Žáci se nezávisle na sobě dožadovali další hry ve vyučovací hodině, proto rozhodně nějakou podobnou vyučovací metodu zařadím i do příštích vyučovacích hodin.

2. vyučovací hodina:

Tato vyučovací hodina proběhla také dobře. Metoda práce se slovníky však zabrala příliš mnoho času a v závěru vyučovací hodiny již nezbyl čas na zadání a srozumitelné vysvětlení domácího úkolu. Žákům tak byl zadán pouze úkol, aby si na příští vyučovací hodinu připravili dvě věty o sobě v předpřítomném a dvě věty v minulém čase prostém za použití probraných příslovcí ve vyučovací hodině. Metoda práce se slovníky a následná diskuse se však osvědčily. Každý žák ve skupině se snažil odvést svoji práci co nejlépe a do diskuse ve skupinách i do závěrečné diskuse se žáci zapojovali velmi aktivně. Považuji tedy za vhodné opět zařadit metodu diskuse do některých z dalších vyučovacích hodin. Cvičení připravené pro žáky v případě zbylého času bude moci být využito v další vyučovací hodině. Domnívám se, že si žáci osvojili příslovce pro předpřítomný a minulý čas prostý dobře a uvědomili si tak podstatné rozdíly mezi oběma časy. Potíže při písemném testu působilo pouze příslovce „for“, jehož význam a použití ve větách s předpřítomným časem prostým bude nutné žákům ještě jednou vysvětlit.

3.4 Shrnutí a vyvození závěrů

Prostřednictvím vytvořených pracovních listů jsem chtěla ukázat, jaké výhody skýtá využití interaktivní tabule ve vyučování. Každá z vyučovacích metod představuje různé výhody využití interaktivní tabule a rozvíjí též různé klíčové kompetence žáků.

Z přípravy a ověření pracovních listů ve vyučovacích hodinách vyplynuly tyto závěry:

1) Využití interaktivní tabule představuje výhody oproti klasické školní tabuli jak při transmisivním, tak také při konstruktivním vyučování.

Při transmisivním vyučování, kde převažují výkladové, receptivní či reproduktivní metody, lze vymezit především tyto výhody interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli:

- **Názornost:** učitel působí na více smyslů žáků, upoutává tak jejich pozornost, pomáhá jim lépe pochopit učivo a usnadňuje jim zapamatování si nových vědomostí a dovedností.
- **Motivace:** využití moderní technologie při výkladu motivuje žáky a vtahuje je do učitelova výkladu. Dnešní generace žáků má v oblibě cokoliv elektronického, proto se interaktivní tabule stává pro žáky oproti klasické školní tabuli vítanou změnou a vhodnou pomůckou k upoutání jejich pozornosti.
- **Rychlá zpětná vazba:** ukazuje učiteli i žákům, nakolik si žáci osvojili učivo. Interaktivní tabule umožňuje prostřednictvím hypertextových odkazů ukázat ihned po vypracování určitého úkolu, cvičení či testu správné řešení.

Při konstruktivní vyučování, kde převažují metody produktivní lze vymezit kromě výše zmíněných výhod interaktivní tabule následující:

- **Aktivita:** žáci nejsou pouze pasivními diváky, pracují s úkoly na interaktivní tabuli, vyhledávají informace prostřednictvím internetu, představují vlastní prezentace, apod. Ostatní žáci jsou zaměstnáni, i když s interaktivní tabulí právě

nepracují, protože interaktivní tabule jako moderní technika vzbuzuje aktivitu žáků k činnosti a jejich touhu po pochopení učiva.

- Samostatnost: připravené pracovní listy učitel vytváří s pomocí vhodných materiálů tak, aby podněcovaly samostatnost žáků. Bez připravených pracovních listů se může učitel stát, že povede monologický výklad ke svým žákům a neumožní jim tak, aby byli samostatní.

2) Problémy a úskalí, se kterými jsem se při přípravě a realizaci vyučovacích hodin setkala:

- časová náročnost přípravy vyučovacích hodin
- nutnost odzkoušet si připravenou vyučovací hodinu před její realizací nebo případná nutnost pořízení si vlastního notebooku
- nutnost kontroly funkčnosti interaktivní tabule a jejího příslušenství před začátkem vyučovací hodiny
- potřeba orientace v problematice práv úzce souvisejícím s autorským právem
- absolvování školení ohledně využívání interaktivní tabule ve vyučování a jejích nástrojů
- nutnost zvažovat již při koupi interaktivní tabule, jaký typ tabule škola zakoupí, neboť systémy od různých výrobců jsou nekompatibilní
- nutnost naučit žáky pracovat s interaktivní tabulí (pravidla přistupování k tabuli, pravidla zacházení s virtuálním fixem, apod.)
- potřeba vhodného uspořádání třídy a dostatku volného prostoru v prezentačním prostoru

3) Interaktivní tabuli je samozřejmě možné využít pro jiné další předměty nejen na II., ale také na I. stupni základní školy. Jako učitelka angličtiny využívám interaktivní tabuli nejen v mluvnici k seznamování žáků s novými gramatickými jevy, ale také při poslechu, komunikativních aktivitách, práci s reáliemi, slovní zásobou, prezentacemi žáků, apod.

Lekce angličtiny si připravuji dopředu, včetně výkladu a doplňujících cvičení, kterých bývá v učebnici málo. V hodině pak spustím mnou předem připravený program a žáci mohou cvičení doplňovat přímo na tabuli. Jednotlivé lekce si postupně ukládám a při opakování učiva je jen spustím. Software mi umožňuje zpestřit výuku mnoha různými způsoby. Při probírání nových slovíček nemusím vystříhovat obrázky z různých časopisů

a kalendářů, protože jdou snadno spustit a upravit na tabuli, lze je i vytisknout. Pro procvičení poslechu využívám zvukových nahrávek rodilých mluvčích různých obtížností (od 1 do 6). Mezi nástroje interaktivní tabule patří tzv. galerie obrázků, která umožňuje např. učitelům hudební výchovy využít připravených notových osnov, učitelům chemie periodické tabulky prvků, učitelům biologie obrázků lidských orgánů i s jejich popisem a např. učitelům zeměpisu nejrůznějších map, atd. Sami žáci si také připravují křížovky, testy, otázky, své vlastní projekty a samostatné práce, čímž je podporována a rozvíjena jejich tvořivost. Tabuli lze využít také jako velkou obrazovku. Příležitostně pouštím žákům programy pro výuku angličtiny, výukové seriály, DVD nebo videa. Avšak nikdy se nesnažím využívat interaktivní tabule pouze jako promítacího plátna, kdy by žáci celých 45 minut sledovali film, seriál, apod. Do vyučovacích hodin lze zapojit videa a výukové programy, které trvají maximálně 20 minut a je třeba dbát na to, aby se jednotlivé aktivity ve vyučovacích hodinách střídaly z důvodu udržení pozornosti žáků. Interaktivní tabule umožňuje také přístup na internet. Často se svými žáky využívám internet. Internetové stránky jako např. www.aj.cz, www.english-online.cz, www.anglictina-online.cz, apod. jsou plné zajímavých kvízů, křížovek, her, gramatických cvičení, anglických testů,..., které mně i mým žákům slouží nejen k opakování a procvičování učiva, ale také ke zpestření mých hodin angličtiny. V poslední době využívám interaktivní tabule také k tomu, aby žáci prezentovali své vlastní projekty prostřednictvím této tabule. Žáci jsou velmi motivováni tím, že si mohou vybrat téma k prezentaci, které je zajímavé a na vlastní kůži si ozkoušet, jaké to je vystoupit před celou třídou.

4. ZÁVĚR

Tato diplomová práce se zabývá problematikou využití interaktivní tabule na II. stupni základní školy. Prostřednictvím této práce jsem chtěla získat nové informace o možnostech využívání interaktivní tabule na II. stupni ZŠ a obohatit se tak o nové poznatky, které bych posléze mohla uplatnit ve svém povolání. Materiály v podobě pracovních listů, které jsem vytvořila v praktické části diplomové práce využiji při své práci učitelky anglického jazyka na II. stupni ZŠ a hodlám je umístit na webových stránkách www.veskole.cz, abych tak umožnila i jiným učitelům využít těchto pracovních listů, stejně jako oni zpřístupňují své pracovní listy mně i ostatním učitelům na těchto webových stránkách.

Interaktivní tabule představuje moderní didaktickou techniku, která umožňuje učiteli pomocí jejích základních a doplňkových prvků působit na více smyslů žáků, motivovat je k činnosti a lepším výkonům a mnohem efektivněji rozvíjet jejich kompetence než klasická školní tabule. Avšak v žádném případě nechci stavět interaktivní tabuli nad jiné efektivní didaktické prostředky a tvrdit, že právě prostřednictvím interaktivní tabule se žáci stávají rozumnějšími a inteligentnějšími. Ani sebelepší interaktivní tabule nevykoná práci za žáky a nenalije jim vědomosti do hlav, žáci i nadále musí vyvinout vlastní úsilí k učení, jako tomu bylo doposud. Každý učitel by si měl být také vědom toho, že interaktivní tabule je i přes své výhody pouhým didaktickým prostředkem a tedy, že její využití ve vyučovací hodině jej ještě nedělá dobrým učitelem. Dobrý učitel musí také umět účinně využívat různých vyučovacích metod při různých formách vyučování a to v souladu s cíli vyučovacích hodin, s přihlédnutím ke specifickým potřebám žáků i jejich individuálním zvláštnostem a možnostem samotné školy.

Při ověřování efektivnosti připravených pracovních listů jsem se přesvědčila o tom, že interaktivní tabule jako didaktický prostředek dokáže připoutat pozornost žáků a získat si jejich obdiv nejen díky svým moderním prvkům, ale také svou nevšedností, protože oproti klasickým vyučovacím hodinám je pro žáky vyučovací hodina s využitím interaktivní tabule vítanou změnou. Jak jsem se však sama přesvědčila, je třeba, aby se učitel na vyučovací hodinu s využitím interaktivní tabule náležitě

připravil, důkladně promyslel jednotlivé části vyučovací hodiny a seznámil se se všemi částmi tabule, kterých hodlá ve své vyučovací hodině využít. I pouhý detail, který v mém případě představoval nefungující virtuální fix, může učitele zaskočit a plán jeho vyučovací hodiny tak velmi narušit. Mnou vytvořené pracovní listy byly vytvořeny pro vyučovací hodiny, ve kterých převažuje transmisivní způsob vyučování. Na základě vytvořených pracovních listů jsem se přesvědčila o tom, že právě interaktivní tabule může transmisivní vyučování udělat pro žáky nejen zajímavějším, ale také přehlednějším a motivujícím, stejně tak jako vyučovací metody, které byly pro transmisivní způsob vyučování využity v této práci.

Dle mého názoru by učitelé neměli využívat interaktivní tabuli ve všech svých vyučovacích hodinách. Pravděpodobně by tak dosáhli toho, že by si žáci těmto hodinám navykli jako doposud klasickým vyučovacím hodinám a interaktivní tabule by tak přestala být motivujícím a aktivizujícím didaktickým prostředkem pro žáky. Tabule by měla sloužit jako prostředek pro zpestření vyučovacích hodin a učitelé by rozhodně neměli zapomínat i na další efektivní didaktické prostředky, kterých je možné ve vyučovacích hodinách využít. Učitelé by však měli vyvinout vlastní snahu naučit se s interaktivní tabulí pracovat a ukázat tak žákům, že i oni jsou přístupni novým technologiím, vyvíjí snahu s nimi pracovat a využívat je ve svých vyučovacích hodinách. Takový přístup žáci zajisté ocení, protože se přesvědčí, že učitelé pouze nemluví o tom, jak je třeba se v dnešní společnosti neustále vzdělávat, ale sami to svým žákům prostřednictvím svých činů dokáží.

Motto: „Jak dlouho si ještě můžeme dovolit připravovat dnešní děti ve včerejších školách, s předvčerejšími metodami, na zítřejší problémy?“, K. Rýdl

(in www.ceskaskola.cz)

5. ANOTACE

V teoretické části se diplomová práce věnuje zavádění elektronizace do škol a třem základním oblastem elektronizace ve výchovně vzdělávacím procesu. Dále práce představuje interaktivní tabuli s jejími základními a doplňkovými prvky jako moderní didaktickou techniku, která patří do skupiny didaktických prostředků, uvádí příklady využití interaktivní tabule ve vyučování a poukazuje na možné výhody a nevýhody jejího využití na základní škole. V závěru teoretické části se diplomová práce zaměřuje na Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a kategorizaci metod vyučování, kterých lze s pomocí interaktivní tabule využít k rozvíjení klíčových kompetencí obsažených v RVP ZV.

V praktické části je diplomová práce zaměřena na tvorbu vlastního vyučovacího materiálu s využitím interaktivní tabule. Cílem je poukázat na to, jak lze různými metodami výuky rozvíjet jednotlivé klíčové kompetence žáků základních škol právě s využitím interaktivní tabule. V závěru praktické části diplomová práce shrnuje a zobecňuje konkrétní výhody využití interaktivní tabule oproti klasické školní tabuli u vyučovacích metod využitých při tvorbě pracovních listů a poukazuje na možné problémy při přípravě a realizaci těchto materiálů ve vyučovacích hodinách.

Annotation

The theoretical part of the thesis is about launching electronization to schools and three basic areas of electronization in educational process. Further the thesis introduces the interactive board with its basic and complementary components as a modern didactical technology which belongs to the group of didactical resources, introduces examples of the using the interactive board in lessons and points out advantages and disadvantages of its using at primary schools. At the end of the theoretical part the thesis aims to the general educational programme for primary education and categorization of tuitional methods which together with the interactive board can be used for cultivation of the key skills included in general educational programme for primary education.

The practical part of the thesis is about the creation of own tuitional materials with using the interactive board. The aim is to show how different tuitional methods together with the interactive board can develop key skills of pupils at primary schools. At the end of the practical part the thesis sums up particular advantages of using the interactive board at tuitional method used for the creation of the working sheets and points out problems with the preparation and implementation in lessons.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Zkratka	Název
1) DVD	Digital Versatile Disc nebo Digital Video Disc - formát digitálního optického datového nosiče, který může obsahovat filmy ve vysoké obrazové a zvukové kvalitě nebo jiná data
2) ICQ	I Seek You – software pro instant messaging využívající protokolu OSCAR. Funkce programu ICQ zahrnují posílání textových zpráv, offline posílání zpráv, chatování ve více uživateli, omezené odesílání SMS zpráv zdarma, posílání souborů, <i>pohlednic</i> a multiplayerové hry převážně v technologii Flash.
3) ICT	Information and Communication Technologies (informační a komunikační technologie)
4) OECD	Organization for Economic Cooperation Development (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)
5) PC	Personal computer (osobní počítač)
6) RVP	Rámcový vzdělávací program
7) RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
8) SPU	Specifické poruchy učení
9) ŠVP	Školní vzdělávací program
10) VHS	Video Home System (systém domácího videa)

(www.wikipedia.org)

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání* (kapitola Technické teorie). 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 247 s. ISBN 80-7178-216-5.
- GREGORC, A. *An Adult's Guide to Style*. Maynard, MA: Gabriel, 1982.
- HAUSNER, M. a kol. *Interaktivní tabuli! Interaktivní výuka pro žáky ve věku od 6 do 15 let*. Praha: ZŠ Lupáčova1, 1993 – 2005, 56s.
- HAUSNER, M. a kol. *Výukové objekty a interaktivní vyučování*. Liberec: Venkovský prostor o.p.s., 2007. 76s. ISBN 978-80-903897-0-0.
- HORKÁ, H. *Výchova pro 21. století*. 1.vyd. Brno:Paido, 2000. s. 40. ISBN 80-85931-85-0.
- HOUSA, R. *Zařazení moderních technických prostředků do vyučování odborného výcviku*. Masarykova univerzita v Brně: Brno, 2008.
- HUNT, D. E. *Learning style and student needs: An introduction to conceptual level*. In *Student Learning Styles: Diagnosing and Prescribing Programs*. Reston, Va: National Association of Secondary School Principals, 1979. s. 27 – 38.
- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997. 147 s. ISBN 80-7178-167-3.
- MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. 5.dotisk, 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 104s. ISBN 80-210-1124-6.
- MAŇÁK, J. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 219 s. ISBN 80-7315-039-5.
- MOJŽÍŠEK, L. *Vyučovací metody*. 3. uprav. vyd. Praha: SPN, 1988. 343 s.
- PASH, M. a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. 416 s. ISBN 80-7367-054-2.
- PETTY, G. *Moderní vyučování*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. 380s. ISBN 80-7178-978-X.
- PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2004. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 1. vyd. Praha: ISV nakladatelství, 1999. 292 s. ISBN 80-85866-33-1.

TOMÁŠEK, E. *Rámcový program pro základní vzdělávání – zkušenosti, úskalí, pochybnosti*. Komenský, listopad 2003, č. 2, s. 2 – 3. ISSN 0323-0449.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007. 402 s. ISBN 978-80-247-1734-0.

ZOUNEK, J. *ICT v životě základních škol*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2006. 151 s. ISBN 80-7254-858-1.

Velká Didaktika. Vybrané spisy Jana Amose Komenského. sv. 1. Praha: SPN, 1958.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. 1. vyd. Praha: VÚP, 2005, 92 s. ISBN 80-87-000-02-1.

Klíčové kompetence v základním vzdělávání. 1. vyd. Praha: VÚP, 2007. 75 s. ISBN 978-80-87000-07-6.

Learning to Change: ICT in Schools. [on-line]. OECD, 2001 [cit. 2. 8. 2002] Dostupné z: <URL: <http://www.oecd.org>>.

www.interaktivnivyuka.cz

www.itabule.cz

www.ceskaskola.cz

www.rvp.cz

www.zskrouna.cz/projekt1/technika.htm

www.ve.skole.cz

www.wikipedia.org

8. PŘÍLOHY

Pracovní listy se správným řešením úkolů, na které odkazují jednotlivé pracovní listy v praktické části diplomové práce:

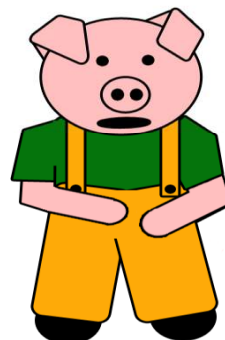
List č. 2 – správné řešení

1) Irregular verbs - revision

Fill in past participle:

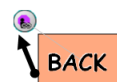
Infinitive	Past simple	Past participle
BE	WAS/WERE	BEEN
DRIVE	DROVE	DRIVEN
HEAR	HEARD	HEARD
HAVE	HAD	HAD
SPEAK	SPOKE	SPOKEN
DO	DID	DONE
SWIM	SWAM	SWUM
MAKE	MADE	MADE
FLY	FLEW	FLOWN
FORGET	FORGOT	FORGOTTEN
EAT	ATE	EATEN
SLEEP	SLEPT	SLEPT
SEE	SAW	SEEN
WRITE	WROTE	WRITTEN

List č. 3 – správné řešení

Me and my life

Let me introduce myself.

My name is Štěpánka and I was born in Benešov.

I have lived in Tábor for five years and I like this city very much.

I have been a teacher for eight years.

I started teaching in 1999.

I like travelling very much.

I was in England in 1999.

I have also been to Italy, Austria and Slovakia

but I have never been to Australia.

I hope, I will visit this country too.

I also like all kinds of sport.

I have tried many sports but I have never tried Bungee jumping.

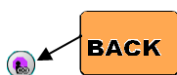

BACK

2) Affirmative sentences-rules:

Affirmative sentences - practice:

1. Jane **has** **been/gone** ..... to America.
2. We **have** **done** ..... our homework.
3. Tom ..... **has** **forgotten** to lock the door.
4. They **have** **had** ..... lunch at one.
5. He ..... **has** **driven** his father's car.
6. I **have** **seen** ..... them at the bus stop.
7. The cat ..... **has** **eaten** .....that mouse.

BACK

3) Negative sentences - rules:

Negative sentences - practice:

1. I ..... **have** ..... never ..... **eaten** ..... this meal.
2. She **hasn't** ..... **seen** ..... the movie yet.
3. Tom **has** ..... never ..... **swum** ..... in the sea.
4. They **haven't** **spoken** ..... English yet.
5. My mother **hasn't** **made** ..... lunch yet.
6. We **haven't** **heard** ..... the information.
7. You **haven't** **driven** ..... a truck yet.

BACK

4) Questions - rules:

Questions - practice:

1. **have** you ever **been/gone** to Egypt?
2. **has** he ever **driven** a car?
3. **has** Susan **written** the letter to you?
4. **have** they **made** a mistake?
5. **has** your father ever **flown** a plane?
6. **have** you ever **done** homework at school?
7. **has** she **slept** in this bed?

BACK

5) A game - Find someone

who:

WRITE ONE NAME:

..... has swum in the sea.

..... has met a famous person.

..... has driven a car.

..... has been to Great Britain.

..... has done homework at school.

A task for you: Ask: when, how, with whom,
where, why, about feelings
and more if it's possible.

List č. 8 – správné řešení

BACK

A test for you

- 1) Translate into English: Tomáš byl ve Velké Británii.
TOM HAS BEEN TO GREAT BRITAIN.
- 2) Translate into Czech: I have done my homework at school.
UDĚLAL JSEM DOMÁČÍ ÚKOL VE ŠKOLE.
- 3) Fill in present perfect simple:
Susan ... HAS ..... SWUM ..... in the sea.
- 4) Choose the answer: ..... HAS ..... he ever ..... DRIVEN ..... a car?
a) has, written   b) have, driven   c) has driven   d) have written
- 5) Answer the question: Have you ever been there?
No, I ..... HAVEN'T .....
- 6) Fill in past participle: forget, forgot, ... FORGOTTEN .....

List č. 13 – správné řešení

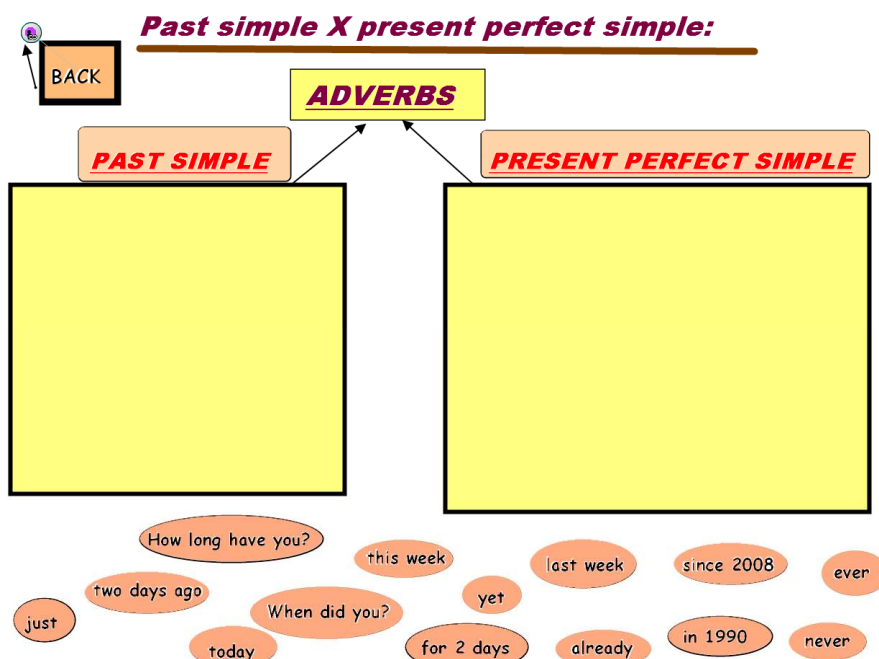
BACK

7) Adverbs - practice:

- ★ 1. I have already / never done my homework.
- ★ 2. She hasn't met him ..... yet .....
- ★ 3. We have been here ..... for ..... one hour.
- ★ 4. They have had this car ..... since ..... Monday.
- ★ 5. Have you ..... ever ..... eaten Chinese meal?
- ★ 6. Has Susan washed the dishes ..... yet .....?
- ★ 7. Tom has ..... already / never ..... come home.

List č. 14 – cvičení pro ověření toho, jak žáci porozuměli vyloženým pravidlům používání přísloví pro předpřítomný a minulý čas prostý

List č. 15 – správné řešení

10) Past simple X present perfect simple:

Fill in the right tense:

1. They **HAVE** never **BEEN** (be) to Australia.
2. Tom **WROTE** (write) a letter to him yesterday.
3. I **HAVE** just **HEARD** (hear) about it.
4. We **DIDN'T** **SEE** (not/see) them last week.
5. Our family **MOVED** (move) here in 2005.
6. They **HAVE LIVED** (live) here for five years.
7. How long **HAVE** you **KNOWN** (know) Susan?
8. When **DID** you **COME** (come) yesterday?
9. Jane **HASN'T DRIVEN** (not/drive) a car yet.
10. My parents **HAVE BOUGHT** (buy) it today.

List č. 16 – správné řešení

BACK →

8) Conversation:

Student A - questions:

1. Jane, has your life changed a lot since you became a star?
9. And have you met someone special?
7. Have you been there before?
8. Did they? Tell me, when did you have your first hit single?
3. A new house? When did you move?
6. And where are you going next?
7. Have you just come back from somewhere nice?
2. How has it changed?
5. Which countries did you visit?

Student B - answers:

5. I went to Spain, France, Italy, Greece.
8. I was about three years ago. It was called "I've met someone special".
7. No, I haven't, but the fans there really like my new single.
3. Oh, I've been in my place since last summer. It's near the airport, I like travel a lot now.
6. To Russia!
2. Well, I've made a lot of money so I live in a big house now and....
9. Yes, I have. But I'm not going to tell you anything more!
1. Yes, It certainly has!
4. Yes, I've been on tour in Europe.

List č. 17 – správné řešení

BACK →

Revision - present perfect simple X past simple

Fill in missing words:

1. Have you ever eaten this meal? No, I **HAVEN'T**.....
2. We haven't met him **YET**.....
3. **WHEN**... did you write it? I wrote it on Saturday.
4. I have **NEVER**... been to Egypt. I don't like this country.
5. Susan has **LIVED/BEEN** in this house for five years.
6. Tom **SAW**... this movie last Sunday.
7. How **LONG**... have you known them?
8. I'm happy because I have **ALREADY/JUST** done homework.
9. Didn't you forget to tell me anything? Yes, I **DID**.....
10. They have been friends **SINCE**... their children were born.

Souhlasím s tím, aby moje diplomová práce byla půjčována ke studijním účelům.
Žádám, aby citace byly uváděny způsobem užívaným ve vědeckých pracích a aby se
vypůjčovatelé řádně zapsali do přiloženého seznamu.

V Táboře dne 3. 3. 2009

.....

podpis

Pořadové číslo	Jméno čtenáře	č. ISIC karty	Bydliště	Datum

UNIVERZITA KARLOVA PRAHA

Filozofická fakulta

Katedra pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRAHA 2009

ŠTĚPÁNKA JENČÍKOVÁ

